

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה ט"ו גליון ת"ש

ויקהל

כ"ב אדר א' תשע"א

תוכן הענינים

לקח טוב.....עמוד ב'
שבת בשבתו.....עמוד ג'
דבש תמרים.....עמוד ד'
בשפתי צדיקים.....עמוד ה'
פרפראות לחכמה.....עמוד ז'
ודרשת וחקרת.....עמוד ח'
משולחן גבוה.....עמוד י"ג
הילולא דצדיקא.....עמוד י"ט
דבר בעתו.....עמוד כ"ד
משולחן מלכים.....עמוד כ"ז
דברות קודש.....עמוד כ"ט

זמנים	הדפוס	מוצ"ש	יחסי התורה
ברוקלין	5:27	6:56	יום א' דף לג.
קרית יואל	5:27	6:56	יום ב' דף לג.
מאנסי	5:27	6:55	יום ג' דף לד.
לעיקוואד	5:29	6:58	יום ד' דף לד.
מאנטרעאל	5:20	6:49	יום ה' דף לה.
מעלביורן	7:48	9:17	עש"ק חורה
בוענאס איירעס	7:21	8:48	ש"ק חורה
לאנדאן	5:18	6:47	להבנסת מודעות,
מאנטשעסטער	5:23	6:53	ברכות מזל טוב,
אנטווערפן	5:57	7:30	הנצחת שם,
ווינן	5:17	6:46	לעילוי נשמות, וכו'
בני ברק	5:13	6:48	יפנו לאפיס כולל
ירושלים	4:56	6:51	עני חיים בארדיב:

1-888-732-6347
EXT 4
1-888-REB - MEIR

די מאריקערסטע סגולה פאר

כל מיני ישועות

שקל הקודש
רבי מאיר
בעל הנס
פליסקע
ירושלם

1-888
REB-MEIR
732-6347

וביום השביעי יהיה לכם קודש

בעיירה נידחת דרו שני עניים מרודים אשר כל פרנסתם היתה מקלם ותרמילם שעמדו לימנם בעברם מעיר לעיר לקבץ כמה פרוטות שחוקות שיוספיק לכלכלת ביתם להביא לחם לפי הטף, והיה מדי ערב ישיבו לביתם רעבים גם צמאים מעבודתם המפרכת את הגוף.

ביום מן הימים החליט עני אחד לעבור לעיר אחרת, ואכן התיישב שם כשהוא רחוק ממכירתו ומבני משפחתו אשר נשארו בכפר, שם התחיל לעסוק בפרקמטיא וה' הצליח דרכו וראה סימן בפרנסתו שהעמידו על רגלו.

פעם הגיע לשם חבירו העני אשר בא בכדי לקבץ נדבות מאנשי העיר, ובדרכו סר גם לבקר בבית בן עירו, הלה קיבל אותו בידדות ושמה מאוד לקראתו והחל לשאול אותו על שלום קרוביו מכירתו ובני ביתו, אך העני טען לעומתו: הרף ממני, לא באתי לכאן בכדי לבטל את זמני לריק בשיחה בטילה, אלא לחזור על הפתחים, ובשיחתי עמך אני מפסיד את זמני ופרנסתי.

אמר לו חבירו: אתן לך את כל הזהובים שאתה מקווה לקבצם בעיר, ועתה תספר לי בניחותא על שלומם של קרובי משפחתי וידידי, לשמע זאת כבר הסכים העני לדבר עמו ולהשיב לו על ראשון ראשון, אלא שמתוך מורח מלאכתו נתנמנם העני באמצע שיחתו ונרדם בשינה עמוקה.

בתחילה חשב הבעל הבית שבעני יקיץ משנתו, אולם לשוא העני שקע בתרדימה ולא פצה פה, קצף עליו בעל הבית ואמר לו: הן נתתי לך את כספי כדי שתתפנה מעיסוקיך ותקדיש את זמנך לענות על שאלותי, קום משנתך וספר לי נא איפוא מה מתרחש בעיר מולדתי.

והנמשל מובן, עמל הפרנסה הוא אחד מהדאגות הגדולות הסובבים ומעייקים את האדם ובכל ימות השבוע מרוד הוא על המחיה ועל הכלכלה, הנשמה מוטרדת בדאגות ואינה מענגת את האדם בעינוג רוחני שהיא כה הפיצה בו, אולם רצה הקב"ה לזכות את ישראל שנפשנו תהיה פנויה לעסק התורה, על כן נתן לנו את השבת והש"ת נתן לנו את פרנסתנו כפליים ביום השישי, וכמו שאחז"ל לוו עלי ואני פורע, וכל כך למה, בכדי שביום זה תהי הנפש פנויה מדאגות הגשמיות ויום השביעי יהיה קודש בלתי לה' לבדו ויוכל האדם להשלים את עצמו בלימוד התורה כראוי, אולם לדאבון לב האדם שקע בתרדימה עמוקה והקב"ה יושב ומצפה כאותו בעל הבית שרוצה לשמוע מהמתרחש אצל קרוביו שאותם עזב בעיר הרחוקה.

על האדם לדעת שהשבת נועדה ללימוד התורה, ותורה הק' מתחננת בבקשה שפכו שיח ערב וזכרו מעשה חורב, ובכך הוא ישיביע את נפשו בעונג רב שהנשמה מצפה לה בכל ימות השבוע מבלי לדאוג ולמרוח בעמל הפרנסה.

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

י"ל סמיכת הקדלה למצות שבת, דיווע מה שכתב הו"ה ששאלו לחכם אחד מפנימה נעשית ראש לכל בני דורך, והשיב מפני שכולם היו בעיניו יותר במעלה ממנו ע"ש, והנה מרע"ה ג"כ מפני שזוהי עניו מכל האדם ע"כ היה נעשה ראש לכל א' וא', וזהו ג"כ בחי' שבת מפני שהשבת היא השפלה מכל דלות ליה מגרמיה כלום, לכן היא חמדת דמיים, שכל הימים הפצים בה.

(אף פרי תבואה)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני.

שמעתי מאחי אדוני מו"ר (בעל העמרת צבי) שפי' עדת מלשון עד, שהוא עדים מהר חורב וכו' ואינו זוכר יותר, ובפשט נראה לי שבמצות שבת מחזיר להם העד שדנתנצלו כגודע מדברי הארז"ל, על ישמה משה במתנת חלק, ע"כ

אמר להם במצות שבת ויקהל משה את כל עדת בני, היינו העד, ויאמר אליהם אלה הדברים וכו'

(תפלה למשה)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני וכו'.

ונראה עפ"י שפירש בזה"ק ויקהל, שהבדל את ישראל מהעיר רב, ולא קבל מהם נדבות למשכן, וזהו שאמר להם משה רבינו ע"ה אלה הדברים, להבדל מהעיר רב ולא להנות מהם, אשר צוה ה' לעשות אותם, בכל החירות אין צו אלא לשון זיוור מיד ולדורות גם כשיש חסרון כים בדבר שהרי ע"י שה' הבדילם מעליכם היתה כל הוצאות מלאכות המשכן מומלת עליכם לבד.

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם.

פי' זהו אשר צוה ה' לעשות אותם, שויקהל את כל עדת בני, שבני ישראל יתאכפו בשב"ק.

(כית אברהם)

☆

ויאמר משה אל כל עדת בני וכו' אשר צוה ה' לאמר.

פרש"י לי לאמר לכם, נראה בכוונת רש"י שמושה זה מלמד לישראל דרך עבודת השי"ת הן בתפילה והן בשאר ענינים שצריך לדבר בפה מלא ובכוונה גדולה, וזה פי' אשר צוה ה' לי, היינו כמו שצוה השי"ת, למשה בקול גדול שנאמר קל ה' בכת, כן צוה משה לישראל לאמר, שיאמרו גם הם בכח גדול בכל עבודת השי"ת, הן בעניני תפילה והן בשאר ענינים שצריכים לומר קודם עשיית המצוה שעושה לשם מצוה שיאמרו הכל בכח גדול וכוונה גדולה כמ"ש כל עצמותי תאמרנה, ואל יאמר הלא השי"ת יודע מחשבות מה לי דוקא להוציא בשפתים, רק השי"ת צוה למשה שיאמר לישראל שכל המצוות שצריכים לדבר יהיה דוקא בפה מלא כנ"ל.

(אמת ליעקב)

ע"י התשובה יוכל להבין את דברי התורה

ויעש בצלאל את הארון, במד' בצלאל למד מהקב"ה שבתחילה ברא האור ואח"כ שמים, כמ"ש עושה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה, כמו שנאמר פתח דברך יאיר, וזוהו למד בצלאל ועשה הארון תחילה, הענין דא כי הארון רומז לאור התורה שהם הנו"ן שערי בינה, וזהו ארון רומז אור"י נו"ן, והנה להשיגם הוא ע"י תשובה שהם נו"ן שערי תשובה, שכל פעם שבא לשער תשובה אחר ומסר מאתו ע"י הבגדים הצואים ומסרים המבדילים, ע"י לובש הלוקא דרבנן לבוש טהרה על נשמתו ונתן לו לב מביין בשער א' מנ' שערי בינה, וכן בכל פעם, הבינה להבין התהו"ק תלויה בתשובה שע"י לובש לבוש טהרה, ולכן כשלובשין מלית של ציצית שרוזם לחלוקא דרבנן, אמרים הפסוק הנ"ל עושה אור כשלמה וכו', להורות שזהו הפתחה לעבודתו ית"ש ולהשגת התורה הקדושה כנ"ל דעל ידי תשובה הוא הסרת המסכים ולבוש קדושה כנ"ל.

(זרע קודש)

☆

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת.

כי מהראוי שבכל השבוע תהיה אש האהבה ודביקות בה' מוער בלבו ע"י עסק התורה ועבודת ה', עד שבהגיע שבת קודש שלהבת עולה מאלה רשפיה רשפי אש שלהבת קה, וזה שצוה שנגש ששת יום ולא שנפנה כל השבוע איש לכרמו וזיתו, ונצטרך בשבת לתחילת ההבערה, וזה לא תבערו אש ביום השבת.

(חתם סופר)

☆

קחו מאתכם תרומה לה'.

אפשר י"ל ידוע שבחטא האדם נשתקע הנפש שבקרבו ותגל מרגלותיו כדבזוהר, ובעשותו תשובה על העון שחטא, הוא מרים נפש מבירא עמיקא לאיגרא רמה, ואפשר שז"א קחו לכם ראייה מאתכם דייקא אם יחטא איש לאיש נקבלה לנכבד ודא לא ישקוט האיש עד אם יפייסו וירצו ומכ"ש ק"ו ב"ב שק"ו שמדראוי לכם לעשות תשובה על עונותכם שחטאתם לה', וז"א תרומה, להרים הנפש, לה' דייקא, ודו"ק.

(אור פני משה)

☆

ויבואו כל איש ואשה וכו' הביאו בני נדבה לה'.

ו"ל פי הפסוק שכך נתנו בני ישראל נדבתם למשכן בשמחה ובמנוח לב שחשבו להקב"ה לנדבה להם שזכה אותם במצוה זו, וזהו הביאו בני נדבה לה', ר"ל שתשבו זאת לנדבה להקב"ה שזכה אותם לכך.

(מאור רשמי)

☆

ולחשוב מחשבות.

ירמו על כל איש ואיש מישראל שיראה לחשוב מחשבות תמיו, לעשות ולתקן בזה ובכסף ובנחשת שיגיעו מעשיו למעשי האבות, המדמוים בשלש אהלה, כסף הוא רומז על האהבה בחי אברהם וזה בחי יראה מדת פחד יצחק, ונחשבת רומז על תפארת ישראל מדת יעקב, מחויב תמיד כל אחד לחשוב ולתקן אלו המדות ואז טוב לו.

(דעת משה)

בשב"ק זו

תתקיים הבאטע לאנ"ש

בכית הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א

בשעה 9:00

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים על פרשת השבוע ערובים וסדרים

להמשיך קדושת השבת על כל ימי השבוע

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיו לכם קדש שבת שבתוך לה' וי"ל על פי שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת וכו' (ביצה דף ט"ז ע"א), ונמצא בישראל ואפה בכל ימות השבוע לכבוד השבת, אף מה שבישל ואפה לצורך מאכלו בחול, היה לכבוד שבת כדי שיהיה היפה והמובחר לשבת. והנה כתבו הפוסקים דאף הילל מודה לשמאי דזה עדיף טפי, והנה העושה כן, ודאי ממשיך קדושת שבת על כל ימי השבוע, ואצלו נקרא השבת שבת שבתון, שאינו שבת של חול רק שבת שבתון, שאף ימי החול הם אצלו שבתון, דקדושת שבת צריכה הכנה כל השבוע, דמי שממשיך עליו כל ימי השבוע קדושת שבת ומכין עצמו, אז ודאי בא עליו בשבת אמיתית הארה גדולה, אז נקרא שבת שבתון, ועל פי זה יבואר הפסוק הנ"ל ששת ימים תעשה מלאכה, ר"ל ששת ימים תעשה מלאכה באופן שיום השביעי יהיה קדש, דהיינו שיהיה הכל לכבוד השבת לקדשו ולענגו, כדאיתא במדרש שהבאתי שהרי אתה מקדש אותך במאכל ובמשתה וכו'. שבת שבתוך לה', דהיינו שיהיה שבת שבתוך כנ"ל, שימשיך קדושת שבת על כל ימי השבוע ויהיה השבת שבת שבתון כנ"ל. (ישמח משה)

החשוב דברי חול בשבת מחשבתו מתבטלת

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיו לכם קדש שבת שבתוך לה'. והנ"ל בזה עפ"מ"ש במס' שבת האי מאן דבשבתאי יתא גר דמחשבת' בטילין וכתב על זה זקני המרמ"ש ז"ל לפי שכוכב שבתאי הוא משמש בתחלת יום שבת פי סדר תחלת הימים חל"ם כצנ"ז והוא מורה על ביטול והשבתת כל דבר ולכך מלאכה אסורה בו ביום והיינו גבר דמחשבת' בטילין וכדאי בחסיד שחשב בשבת לגדור שדרו וביטל מחשבתו ולא גדרה לעולם כו' ע"ש, ומה יש ליקח מוסר השכל שלא לחשוב ולהרר בשום מלאכה בשבת דאם יחרור בשבת בצורך מלאכת חול תתבטל מחשבתו ולא יעשה מלאכה, וז"ש ששת ימים תעשה מלאכה (בזמן) וביום השביעי יהי לכם קודש לקדש עצמיכם במותר להם הוא החרור דמותו מהדין עכ"ז צריך לקדש עצמו שלא יחרור אחר מלאכה, שבת שבתון כפול במעשה ובמחשבה לה החוקר לב ואז יחי' המלאכה נעשית בימי המעשה. (ייטב לב)

המלאכה בימי החול נעשית מאליה ע"י השבת

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש וגו'. והקשה הכלי יקר מ"ש תעשה מלאכה בצירי, חול"ל תעשה מלאכה בפתח, דתעשה משמע מעצמה, ואפ"ל עפ"מ"ש בזה"ק (פר' יתרו) כל בראקן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין עי"ש דמבואר דע"י שמירת שבת כהלכתו מתברכין שנת יומין דלעילא, ומזהו ברכה מתברכין כל ששת ימי המעשה, נמצא דהצלת ששת ימי המעשה תלוי בשמירת שבת כהלכתו, ובה יבואר לענינו דמשה"כ אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם קאי על שמירת שבת דסמך ל"י כדמוכח מדרשת חול"ל (שבת צ"ז ע"ב) ומ"מ אפקי' ורמנא בלשון לעשות אותם אע"ג דבשמירת שבת הצווי בהם שלא לעשות, אמנם לפי שנצטוו כאן מיד על עשיית המשכן, והעשי' בששת ימי המעשה נגמר לעילא ע"י שמירת שבת כנ"ל, ע"כ אמר הכותב לעשות אותם וקאי על עשיית המשכן ג"כ, דבזה שתקיימו אלה הדברים אשר צוה ה' בשמירת השבת, יהי' לעשותם אותם ויתברך העשי' במלאכת המשכן, ומפרש הכותב ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון וגו' דע"י שמירת שבת המלאכה מאל

בשבת יומין דלעילא, דכל מה שיצטרך האדם בששת ימי המעשה לקים בפועל, נגמרה עשי' ההוא בכח בשבת שלפני' ע"י שמתברכין ששת יומין דלעילא, והם משפיעין ברכה והצלחה במה שיעשה האדם בששת ימי המעשה לתתא.

קדושת השבת מסייע לאדם להפוך החומר לצורה

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש. דקדוק המפרשים על אמרו לעשות אותם דהול"ל שלא לעשות אותם. ויתבאר עפ"י הידוע מספרי קודש שהבוכ"ע ברא את האדם בחומר וצורה, וצריך האדם לעבוד השם בשניהם בחומר וצורה, וזאת עיקר השלימות לנקות חומר גופני להיות משכן לנפש הקדושה, ולהיות מרכבה ליוצר בראשית וכל מגמת תורתנו הקדושה רק ליכות אברינו וגדינו בקדושת המצוות באמת ביראה ואהבה. והנה יום שבת קודש מסייע ביד האדם לנקות ולזכך חומר גופו בקדושה ובטהרה, כי בשבת אין שום עסק מטריד אותו יקח מועד למישרים ויהיה אצלו היום ההוא קודש לה', ויעסוק בתורה ותפילה ומה גם כי האכילה והשתיה אשר בשבת היא מצוה וא"כ כל היום עובד עבודתו באין מעצור כלל ולתועלת זה נתן לנו השי"ת השבתות להשלים מעשיו הטובים ולבא אל מעמד אשר לא נשיג בימי החול. ובהו פירוש בספר אוהל יעקב הפסוק (בפרשות) ששת ימים תעשה מלאכה, אבל ביום השביעי יהיה לכם קודש להתעלות בתורה ועבודה, ולהפאות נפשותינו מכל מחלה ומכל אשם המזדמן בימי החול, עכ"ל. ובהו מבואר מה שאמר הכותב אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם על דרך הכתוב וכן הבקר אשר עשה, ופירש"י אשר תיקן, פי' שצוה השי"ת שהאדם יעשה ויתקן את עצמו לנקות ולזכך חומר גופו שיהא ראוי להיות משכן לקדושה העליונה, והעצה לזה ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש, פי' שקדושת השבת תסייע ביד האדם לא לתכלית השלימות.

(ברך משה)

בקדושת השבת זוכים לעשות תשובה מאהבה

א"י לפרש הלשון לעשות אותם הלא עיקר מצות שבת הוא בשב ואל תעשה ולא בקום ועשה. וכן לתרץ קושית רש"י למה הקדים מצות שבת לפרשת מלאכת המשכן. ואפ"ל על פי מה דאיתא במדרש אמר הקב"ה יבא זה המשכן ויכפר על זה העגל, ולכאורה קשה הא קי"ל דאין קטיגור נעשה סניגור, אכן י"ל דע"י שעשו ישראל תשובה בשלימות מאהבת השי"ת, נתקן החטא לגמרי ואין כאן קטיגור כלל, ועל כן יבא זה המשכן ויכפר על זה העגל. אכן מדרגית תשובה מאהבה הוא גבוה ונעלה, ומי יאמר זכית לבי לעשות שובה מאהבה, אמנם כתב בספח"ק דברי אמת (פ' תשא) כי ביום השב"ק בחינת החסד והרחמים גוברין, שכל דינין מתעברין מינה, ואז העבודה הוא בבחינת אהבה עכ"ל, ולפי זה י"ל שבכח קדושת השבת זכו ישראל לתשובה מאהבה בשלימות על מעשה הגל ונתן החטא לגמרי, ובהו יתבאר הכתובים אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, כלומר לתקן בהם כל חידונו לזכית ממש והוא על ידי ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש, ואז העבודה בבחי' האהבה ותוכן לתשובה מאהבה ולזה הסמך מצות שבת לפרשת מלאכת המשכן, דכיון שעשו תשובה מאהבה נעקר החטא לגמרי ושפיר יבא זה המשכן ויכפר על מעשה העגל.

(כ"ק מרן רבינו שליט"א תשס"ד)

בית המדרש דקהל יטב לב ד'סאטמאר

18'טע עוו.

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזל טוב וגריא יאה

בתודה וקול זמרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, קדם ידידינו האברך היקר והחשוב, על כל מכיריו נערץ וחביב, עסקן נמרץ לכל קדשינו, רוח החיים של בית מדרשינו, חן וחסד נסוך על פניו, ושמנו הטוב בזיכוי הרבים הולך לפניו, יראתו קודמת לחכמתו, ועשות חסד כל מגמתו, כשמנו הטוב כן תהילתו,

הדר"ר **דוד צל שירק** הדר"ר

גבאי נאמן דבית מדרשינו

עסקן נמרץ בקרב קהילתנו הק' באורא פארק יע"א

לרגל שמחתו בהולדת בנו ני"ו למזל טוב

יה"ר מלפני אבינו שבשמים, שיזכה לגדלו ולחנכו על מבועי התורה, וימשיך להרבות פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב שמחה ואורה, ובשכר זאת יתברך בבני חיי ומזוני רויחי וסייתא דשמיא, לעלם ולעלמי עלמיא, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, בב"א.

החותמים למען שמו כבודת הודאה

הגבאים

דבש תמרים

**פנינים יקרים, מבאר חפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים**

"אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר,
דבשבת אין חילוק. (ייטב לב)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. ורש"י כתב הקדים אהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת, והקשו המפוי אמאי איצטרך קרא דאינו דוחה והלא מלאכת המשכן עשה, ושבת עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, ויובן בהקדם קושיית הרמב"ן האיך ידחה עשה הקל ל"ת החמור דעל ל"ת נאמרה מלקות ולא על עשה, וי"ל דעשה חמיר מפי כיון דמן הראוי שאיש הישראלי יעשה כל מעשיו לשם שמים ולא לשוכת עצמו, וא"כ במ"ע צריך השגחה מעולה שכל יתערב בו מחשבה זרה, ובפרט כאשר עושה המצוה ברכים אז בניקל יפול מחשבת גאווה בקרבו ויוכל להיות שעושה מצוה זאת כדי להראות לבני אדם את מעשיו הטובים, אכן בל"ת אי אפשר שיתערב לו שום פנוי שלא לשייט כיון שרבים רואין אותו יושב במל ולא עבר עבירה וכמה במלנין איכא בשוקא וא"כ ליכא כאן ויהרא ולכן העשה יותר במעלה וחמיר מפי מהל"ת שאינו מקיימו ביגיע כ"כ והנה כתב בפנ"י דעשה שהוא בשב ואל תעשה לא עדיפא מל"ת ונדחית מקמי עשה שהוא בקום ועשה, והענין הוא דמ"ע שהוא בשב ואל תעשה ג"כ אי אפשר שיתערב בו פנוי כמו אצל לא תעשה, והשתא אי לאו קרא הוי אמינא דעשה דמשכן שהוא בקום ועשה תדחה את העשה והל"ת דשבת כיון דבשבת גב העשה הוא בשב ואל תעשה, וא"כ הוי העשה והל"ת כשני לאווין, והרי עשה דוחה

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וכו', ונראה דהנה אחו"ל שכר מצוה כהאי עלמא ליכא והקשו המפוי הרי הקביה שומר משמרתה של תורה, ואמרה תורה ביומו תתן שכרו, אכן קיי"ל דכששלח שליח לשכור פועלים אינו עובר בכל תלין, והנה תרי"א מצוות צוה לנו משה ורק שתי דברות הראשונות מפי הגבורה שמענו, ולכן אין ישראל ניוזנין אלא בזכות האמונה דהיינו אנכי ולא יהי לך ששמענו מפי הגבורה, ובישמה משה כתב לפרש מאמה"כ בפרי יתרו כה תאמר לבית יעקב ותניד לבני ישראל אלה הדברים וכו' דידוע כי כל הנביאים נתנבאו בלשון כה, מוסף עליהם משה שנתנבא ככה וכו' הדבר, וא"כ בעת שהתנבא בלשון כה הוה עיי' שליח, אבל בעת שאמר זה הדבר הוה שכינה מדברת מתוך גרונה, וקיי"ל לגבי כל תלין דרק בתבעו עובר על כל תלין, ולפ"י י"ל דלהמוני עם היי משה אומר בלשון "כה" עיי' שליח, כיון דהם יתבעו שכר ואז חייב בכל תלין, לכן התחכם ואמר להם בלשון "כה", אבל לבני עלי אמר "אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר, דהם ודאי לא יתבעו שכר אף אם יאמרו להם בלשון זה הדבר, והנה שבת הוא מיסודות האמונה זכר ליציאת מצרים וכודאי מניע שכר כהאי עלמא, וכן אמרו דורשי רשומות שבת נוטריקון ביומו תתן שכרו, ולפ"י אם כי בשאר מצות יצא לחלק בין פשוטי העם לבני עלי, מ"מ בשבת אפשר לומר כולם בלשון "זה הדבר", וז"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ולא חילק בדיבורו, ויאמר אליהם

שני לאווין, ולכן הוצטרך לאשמיטנו שאינה דוחה, ומהאי טעמא נאמרה פרשה זו בהקהל להורות דמעשה דשבת נעשית אף בהקהל ואין לו לחשוש ממחשבת גאווה דבשב ואל תעשה ליכא למיחש. (קדושת י"ט)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וגו'. ונראה עפ"י שכתב הטו"ז על מאמרים ז"ל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, היינו עיי' תשובה, אכן כדי שיתכפר להם חטאם כפרה גמורה, היו ישראל חייבים לעשות תשובה מאהבה, כדי שיתחפכו להם חזונות לזכויות, אכן כתב בישמה משה דתשובת הרבים נחשבת כתשובה מאהבה, ולפ"י יתבאר לנו מאמה"כ הנ"ל, דהנה תיבת "אלה" רומזת לחטא העגל שאמרו אלה אלהינו ישראל, ולכן הודיע לנו הכתוב כאן ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ובכח דבריו הקדושים עורר אותם לעשות תשובה על מעשה העגל, ויאמר אליהם אליהם הדברים, פי' הדברים שאמרו לעגל הזהב אליהם אלוהיך ישראל, אשר צוה הי לעשות אותם, כלומר שבכח התשובה יעשו מחטא זה מצוות אשר צוה הי, כי יתחפכו להם חזונות לזכויות, ואל תתמה כיצד הניעו כל ישראל למדריגת תשובה מאהבה עד שנעשו מעוונותיהם זכויות, על כן אמר הכתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ובהתקבץ כולם יחד מועלת זכות תשובת הרבים להפך מעבירות לזכויות, אפי' אם הם עושים רק תשובה מיראה. (דברי יוא"ל)

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת ויקהל

מו"ה ישראל דוד גראס הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה יחזקאל משולם גלויבער הי"ו

המלמד: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

מו"ה שמעי' קרויס הי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה שלמה ווערצבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה חיים הערש גאלדבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

מו"ה אהרן יעקב שווארטץ הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

מו"ה מנשה יוסף עהרענפעלד הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה יצחק צבי גאלדשטיין הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה שלמה צדוק האפמאן הי"ו

המלמדים: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א

והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה אליעזר מנעץ הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה יואל שפיטצער הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה יעקב קעסלער הי"ו

המלמד: הר"ר חיים הירש שליט"א

מו"ה ארי' גאלדמאן הי"ו

המלמד: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

מו"ה משה יצחק איצקאוויטש הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה אהרן קויפמאן הי"ו

המלמד: הר"ר יואל כץ שליט"א

מו"ה אברהם שמוחה פריעדמאן הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה עמרם טירנויער הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

מו"ה דוד לוי קויפמאן הי"ו

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הנדה חיים, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהו". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת

הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל צצוק"ל שהה פעם בשב"ק אצל הרב ר' שמעון שלמה, אביו של הרה"ק ר' משה מסאווראן צצוק"ל, והדליקו אז בערב שבת נר גדול שידלק כל הלילה עד הבוקר, כדי שיוכלו לקום וללמוד בעוד ליל, ויהי באשמורת הבוקר כשהרה"ק ר' נחום קם משנתו, ובחוץ עדיין חושך ואפילה, ראו ר' שמעון שלמה ובני ביתו שהרה"ק ר' נחום מטשערנאביל הולך בבית וממשש הדרך כמי שהולך בחושך, וקרוב לכך שיחבט את ראשו בהליכתו, והרה"ק הנ"ל פנה אליהם בשאלה למה לא הדלקתם את הנר שידלק כל הלילה, והי' הדבר לפלא בעיניהם שהרי בבית דולק נר ומאיר את כל הבית כולו, ותיכף עשו דרישה וחקירה ואכן נודע הדבר כי הנר כבה בלילה, והמשרתת הנכרית הדליקה אותו בשבת, ומחמת שהודלק הנר בשבת קודש לא האיר כלל להצדיק, ולא ראה כלום לאורו. (לשון חסידים)

ויבואו האנשים על הנשים

הנה ידוע דבעת שסובבו בעיר לקבץ נדבות עבור "מעות חטים" לפסח כמובא בהלכה, נהגו רבותינו בעצמם לחזר אחר הממון, ובעת שהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע כבר הי' חלש, שלח את יוצ"ח שניים שניים מכל צאצאי, והצטרף לכל זוג אחד מהבעלי בתים שבעיר, והנה, פעם בהתדפקם על אחת הדלתות, הבעה"צ לא הי' בבית כי אם אשתו, הוציאה האשה סכום גדול של ממון ואמרה: "עם איז גוט, דאס איז מיינע", הפטיר לעומתה אחד השליחים שזה אינו שלך, אלא הכל שייך להקב"ה, שתקה האשה ולא אמרה כלום, כשבאו אח"כ אל הרה"ק זי"ע סיפרו לפניו הכל וגם המעשה הנ"ל מאותה אשה נדיבת הלב.

נענה הרה"ק ואמר שהשתא נתיישב ונתחוויר לו מקרא בפרשת ויקהל שנאמר "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'", דהנה יש הפותח את ידו ונותן צדקה וחושב הוא שמשלו הוא נותן, ומאידך יש איש הנותן צדקה ויודע הוא שמאת ה' הטוב הוא נותן, מחד גיסא, הסובר ששייך הכל להקב"ה ומה' הוא הנותן לכאורה הנותן הזה עדף טפי, כי נותן הוא ביד רחבה, אך מאידך גיסא, היא הנותנת, והסברא היא לכאורה שהנותן הראשון שחושב שנותן משהו איננו במדרגה נמוכה, כי למעשה בחושבו בדעתו כי נותן משלו, זקוק הוא התגבר מאוד ולכבוש את יצרו אשר מעכו מלתת צדקה, ואשר על כן זו היא מדרגה יותר גבוהה, וזהו מרומז כאן בפסוק "קחו מאתכם" היינו שתתגברו על מה שאתם חושבים שהנתינה היא "משלכם" אולם גם הנתינה הזאת היא "תרומה לה'", כשם שהנתינה של נדיב לב היא תרומה לה', ובשתי תרומות הכתוב מדבר, תרומה אחת לה' -

מרמז לזה שסובר שנותן משלו, ותרומה אחת מאת ה' - מרמז לזה שסובר שנותן מאת הקב"ה, ואעפ"כ גם הנתינה הזאת של אותה אשה היא נחשבת תרומה לה', כי בזה שחשבה שהיא נותנת משלה, התגברה על יצרה, ונחשבת היא לתרומה לה', וז"ש קחו מאתכם" היינו זה שסובר שנותן משלו זה ג"כ תרומה לה' כאמור, וכן כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' שמביא את בנדיבת לב מפני שסובר שהיא תרומת ה' ולא שלו.

והמשך וגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע: אלא שאני מתפלא עליכם שנעלמה מכם גמרא מפורשת דגבי צדקה לוקחין מן הנשים דבר מועט, אבל לא דבר מרובה, דאפשר שהבעל לא יסכים, עמדו הנוכחים ולא ידעו מה להשיב, והנה לפתע ממש ברגעים אלו, הופיע על מפתן היכל הקודש בעלה של האשה ההיא, ואמר דהיות ששמע שאשתו נתנה סכום גדול, הוא רוצה להוסיף סכום נוסף על המעות שנתנה אשתו, ובזה הוסיף הרה"ק לומר, כי עתה נרחא ליה, גם המשך הפסוקים שבאותו ענין "ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב" ורש"י מפרש עם הנשים, וצריך להבין מדוע באו האנשים, אלא שהם באו ליתן הסכמתם לנדבות נשותיהם שיהי' מותר לקבל מהן. (אצרותיהם של צדיקים)

לא יעשו עוד מלאכה

בעת שבנו את בית הכנסת הגדול בבעלז, והרה"ק השר שלום צ"ל בכבודו ובעצמו, עמד בסמוך למקום הבנייה, וקופה בידו, לאסוף כסף לטובת בנין בית הכנסת. וכמוכן שהקהל נדחק בהמוניו להביא את נדבת לבם, איש כמתנת ידו, לאחר ששהה שם זמן רב, עזב את המקום לשעה מועטת, וכשחזר פנה אל הגבאים, ושאלם כמה כסף נאסף בשעה שלא היה שם, כשענו שלא נתנו מאומה, נענה הרה"ק ואמר: שכעת נתחוויר לו פירוש הכתוב בפרשת ויקהל, איך שעושי המלאכה באו אל משה ואמרו לו, שמרבים העם להביא מדי העבודה למלאכה אשר ציווה ה' לעשות אותה, ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמור, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה, ויש לדקדק בלשון אל יעשו עוד מלאכה, דהול"ל אל יביאו עוד למלאכת הקודש, והתוס' (שבת צו: בד"ה וממאי) כתבו בזה בשם הירושלמי מקור למלאכת הוצאה דרחמנא קרייה מלאכה עיי"ש, אבל לפי פשוטו של מקרא צ"ב. אלא כי ידע משה רבינו, שכל זמן שעושי המלאכה עובדים במלאכת המשכן, הם מכניסים התעוררות וקדושה, ותשוקה עצומה בלבות בני ישראל, עד שלוקחים מכל הבא לידם להביא למלאכת המשכן, ואף לא יצייתו לקול ההכרזה, על כן ציוו להכריז שאל יעשו עוד מלאכה, ואז מיד פסקה ההתעוררות, ושככה התשוקה אצל בני ישראל, וממילא ויכלא העם מהביא, עכ"ד ודפח"ח. (מהר"ש מבעלזא זי"ע)

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים כפתור ופרח משוקדים

פרפראות לחכמה

ויקהל משה:

רש"י: ממחרת יום כפורים היה, קשה מה בא רש"י להשיענו בזה, י"ל הנה כאן כתיב "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש" ופירש"י "הקדים אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת" מנין לו לרש"י שבגלל זה הזכיר כאן אזהרת שבת אולי אותו יום שבת היה ולמד איתם הלכות שבת לכן אמר רש"י ממחרת יו"כ היה וההלכה היא שאין קובעים ר"ה לימים אד"ו בכדי שלא יחול יו"כ לא ביום שלפני השבת ולא ביום שאחר השבת ממילא לא יכול להיות שאותו יום שבת היה א"כ למה אמר להם אזהרת שבת אלא לומר שאין מלאכת השבת דוחה שבת. (שני המאורות)

☆☆☆

ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר:

קשה כפל תיבת לאמר, י"ל, ע"פ דברי התוס' (ב"ב ח'): דרבה אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאות זוזי לצדקה, והקשו התוס' וא"ת והא איתא בפרק כל הבשר כל מ"ע שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה ואר"ת דהאי כפיה בדברים, וז"ש הכת' ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר להגיד לכם "זה הדבר אשר צוה ה'" המצה הזאת של צדקה אינו כשאר מצוות שהם בכפיה ממש אבל היא רק "לאמר" כפיה בדברים. (בנין דוד)

☆☆☆

ויאמר אליהם וכו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש:

יש להבין למה צויה להם משה מצות שבת אחר חטא העגל, י"ל ע"פ הגמרא (שבת ק"ח): כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, לכן הקדיל אותם משה ואמר להם אתם חטאתם ועבדתם ע"ז לכן תשמרו שבת והקב"ה ימחול לכם על חטא ע"ז. (שארית יעקב)

☆☆☆

והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבוקר:

הנה החכמי לב שהיו עושים מלאכת המשכן מה היו מביאים לנדבת המשכן י"ל הדין הוא שפועל יכול לאכול על חשבון זמן העבודה אבל עושי מלאכת המשכן היו משכמים בבוקר בבוקר לאכול והזמן שהיה מותר להם לאכול בזמן העבודה ולא אכלו זה היו תרומתם לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' ויה"ם (ר"ת וה'עושה מלאכה) הביאו אליו נדבה (הנדבה שלהם למשכן היה) בבוקר בבוקר" הזמן שהשכימו לאכול בכדי שלא לבטל מעבודת המשכן. (מרגינתא דרב)

מרבין העם להביא וגו' והמלאכה היתה דים והותר:

הנה עיקר העגל עשו הערב רב והם החטיאו את ישראל לכן המשכן כפר רק לבני ישראל ולא לערב רב משום שאמרו "החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה" אך אם הביאו לא רצו לביישם וקבלו מהם ובטלו את נדבתם ביטול ברוב נדבת ישראל אבל כשראו "מרבין העם" היינו הערב רב "להביא" ולא היה להם ביטול ברוב אז הכריזו "והמלאכה היתה דים" שאין צריך להביא ומאת ה' היתה זאת שהיה די רק מנדבת ישראל. (קרני ראם)

☆☆☆

וכל אשה חכמת לב בידיה טוו:

קשה מה החכמה, י"ל הדין הוא (נזיר כ"ד): כל מה שקנתה אשה קנה בעלה אבל אם נתן לה אחר על מנת שאין לבעלך רשות בו או הוא שלה, וגם מעשה ידי אשה לעצמה רק חז"ל תקנו שמעשה ידים יהיה לבעל והוא חייב במזונותיה אבל במדבר שהבעל לא נתן מזונות משום שהיו נזונים מן המן או מעשה ידיה היו לעצמן ולא לבעל ואת מעשה ידיה היו יכולין לתת לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' ויכל אשה חכמת לב וידעו הדין מה שקנתה אשה קנה בעלה והיתה רוצה להביא נדבה "בידיה טוו" מה שעשתה בידים היינו מעשה ידה זה היו יכולים לנדב. (תורת משה חת"ס)

☆☆☆

וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה:

קשה מה חכמה יש בטוה י"ל אמרו (ב"ק ק"ט). תניא גבאי צדקה מקבלין מהן (מן הנשים) דבר מועט אבל לא דבר מרובה, או במעמד בעליהם כדכתיב ויביאו האנשים על הנשים, אבל אמרו (שם ק"ח): לוקחין כלי צמר מן האשה ביהודה, ופירש"י זו היא מלאכת הנשים והן עצמן עושות ומוכרות ולדעת בעליהן הוא, לפי"ז י"ל ויכל אשה חכמת לב וידעת הדין "בידיה טוו ויביאו" שזו דווקא מלאכת נשים ומותר לקבל ממנה שזה בודאי על דעת בעליהן. (ישועות מלכו)

☆☆☆

ויכלא העם מהביא:

בעה"ט: ויכלא. ב'. הכא. ואידך ויכלא הגשם, י"ל ע"פ מה דאיתא (תענית ח): אמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנאמר נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר, וזה תורת המסורה "ויכלא הגשם" מה הטעם שנעצרו הגשמים משום "ויכלא העם מהביא" שפסקו ליתן הצדקה ולא הביאו. (נפש יוחנן סעליש)

☆☆☆

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בענין גדרי מלאכת הוצאה בשבת

ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו' (ויקהל לז, ו)

והחרבו להקשות עליו דלשיטתו דאיירי דבשני הציורים איירי שהמוציא נמצא בבית ומוציא בחוץ, וא"כ אמאי בעינן תרי קרא הרי איכא למילף חד מחבריה, ואיכא דמתרצי דלהרמב"ן גדר עני ובעה"ב הוא לא איפה הם עומדים ולא על צורת המעשה, אלא החילוק הוא בתכלית המעשה, והיינו בהוצאה דעני שהוא המקבל, והבעה"ב הוא הנותן, ומעתה אתי שפיר דקרא דויכלא העם מהביא התם איירי בנתינה ומהא ילפי' הבעה"ב שהוא הנותן, אבל בקרא דאל יצא איש ממקומו איירי שהעם רצו ללכת לקחת המן והוא כמו העני שהוא המקבל.

☆

ועצם הדבר שמלאכת הוצאה נקראת מלאכה גרועה, מבואר התוס שעל כן הוי מלאכה גרועה דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר ומה לי מוציא מרה"י לרה"ג, ומבואר בתוס דמלאכת הוצאה מלאכה גרועה כיון שהוא אינה מוגדרת, דכיון דגדר במלאכה הוא השנוי רשות א"כ מה נפק"מ אם משנה מרה"י לרה"ר לאם משנה מרה"י לרה"ג, אמנם ברמב"ן ובח"י הרשב"א כתבו שהוא מלאכה גרועה שאילו פינה מזוית לזוית משא גדול כל היום פטור, ואם הוציא קצת מרשות לרשות חייב, משא"כ בשאר מלאכות שאינם אסורות אלא מצד עצמן באיזה רשות שתיעשה, עכ"ל, ומבואר מדבריהם דהגריעותא הוא בעצם המלאכה שאפי' אם נושא משא בחצירו כל היום אינו עובר ורק המעתיק מרשות לרשות, אז דייקא עובר.

☆

והאחרונים מבארים שהם נחלקו ביסוד מלאכת הוצאה וגדריה, דלכאורה יש לבאר מלאכת הוצאה בשני פנים, א' נשיאת המשא והעברתה ממקום למקום, ב' עצם ההעתקה מרשות זו לרשות אחרת ושינוי דרשות, די"ל כפי ההכנה המקובלת שגדר מלאכת הוצאה הוא עצם העתקת החפץ מרשות לרשות והוא יסוד המלאכה, דנתחדשה במלאכה זו דשינוי רשותו של החפץ הוי כחידוש ושינוי בגופו ואף

בגמ' (שם טז:) מקשי' הוצאה גופה היכא כתיבא, א"ר יוחנן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה, משה היכא יתיב במחנה לזיה ומחנה לזיה הוי רשות הרבים, וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתי מרשות היחיד דידכ לרשות הרבים וכו', ובגמ' (עיומן ז:) ילפי' מלאכת הוצאה מקרא אחרינא דכתיב אל יצא איש ממקומו, אל יוציא, ע"ש.

והתוס' בשבת (ג) בד"ה פשט וכו' כתב שעל כן בעינן תרי קראי כיון דהוצאה מלאכה גרועה הוא, ע"כ בעינן תרי קראי חד להוצאת הבעה"ב דהיינו שהוא פשט את ידו מבפנים והוציא להעני שעומד בחוץ, וחד להוצאת העני דהיינו שהעני פשט ידו לבפנים והוציא לחוץ, והכי נמי התנא בריש שבת חילקו לשני ציורים חד לעני וחד לבעה"ב, מדהוי מלאכה גרועה, עכתו"ד.

☆

והנה נחלקו הראשונים איזה פסוק מיירי בעני ואיזה פסוק מיירי בבעה"ב, התוס הרא"ש כתב דקרא (בפרשת) דויכלא העם וכו' אתי להוצאה דעני, דלשון "מהביא" משמע מהביא את החפץ אצלו למקום שהוא עומד והיינו הוצאה דעני, דלשיטתו גדר הוצאה דעני הוא שעומד בחוץ ומוציא מה שבפנים, וכך היה אצל משה שהעם עמדו עמדו בחוץ והוציאו מבפנים, וקרא דאל יצא איש ממקומו היינו הוצאה דבעה"ב כדמשמע לישנא דאל יוציא ממקום שהוא עומד בבית לחוץ, וכן כתב המאירי וז"ל: כבר ידעת שהעני עומד בחוץ ובעה"ב עומד בפנים, ע"ש, וכן הוכיחו האחרונים מד' התוס דכתבו דהכנסה שהיתה במשכן מהם העלו את הקרשים איירי בעני דמסתמא עומד ברה"ר, ומבואר בתוס דהגדר דעני ובעה"ב הוא דתלוי היכן הם עומדים.

☆

אמנם הרמב"ן כתב דויכלא העם מהביא הוא הוצאה דבעה"ב, שנמנעו להוציא מבתם למחנה לזיה שהוא רה"ר, והוצאה בעני ילפי' מאל יצא איש ממקומו, עיי"ש.

הוצרכו תרי קראי למלאכה זו, אך לאחר שיש קראי לאסור הוצאה, הוי ממש ככל מלאכות שבת לכל פרטיה ודקדוקיה, וכן נראה ממשטות לשונם.

אך בתוס הרא"ש כתב לבאר דהמ"ד דאין עירוב והוצאה ליו"ט, כתב שטעמו משום דהוצאה מלאכה גרועה הוא, ולא נתרבתה אלא לשבת ולא ליו"ט, וכ"כ בגליון התוס בביצה (3).

והפני יהושע (רס פק גמא נהמא) כתב דשמא אין איסור תורה בשביתת בהמתו בהוצאה, דכיון דהוי מלאכה גרועה לא נתחדשה אלא באדם ולא בבהמה ע"ש, ודבריהם צריכין תלמוד דמפשטות לשון הראשונים משמע דבתר דגלי לן קרא דהוי מלאכה הוי ככל שאר מלאכות, וצ"ע.

☆

ובשו"ת בית יצחק (16 ס' לה) עלה ונסתפק הרי בכל המלאכות קי"ל דהמקלקל פטור, א"כ מה הדין במקלקל בהוצאה אם חייב או פטור, דאפשר דמקלקל הוי פטור רק במלאכות שבמהותן יש חידוש ותיקון לעצם החפץ, על כן אם יקלקל יהי פטור, אבל בהוצאה דאין במהותו שום תיקון או חידוש בעצם החפץ דהרי אינו רק העתקה ממקום למקום א"כ יש סברא לומר דאפי' אם יקלקל ע"י ההעתקה ממקום למקום אעפ"כ יהיה חייב, ורוצה להביא ראיה דאין פטור במקלקל מהא דמבואר בשבת (65) בזרק כזית תרומה לבית טמא בשבת חייב, ודרי בההנחה בהבית הטמא נטמא התרומה ונאסר, וא"כ הרי הוי מקלקל ואעפ"כ מצינו שחייב, אך הוא דוחה ראיתו דנראה דמקלקל לא מיקרי אלא מה דהוי קלקול לכל העולם, אבל מה שנתקלקל מצד איסור או טומאה כיון דבגוף החפץ לא הוי קלקול, לא הוי מקלקל שיפטר מחמתו משום שבת.

וכן איתא בחי' הר"ן ריש ביצה דתרנגולת העומדת לאכילה אף שאסור משום שבת לא יצאה מתורת אוכל, כיון דארי' רביעה עלה אבל בעצם הוי אוכל, וה"נ כאן לא מיקרי משו"ה קלקול, ולבסוף כתב דלכאורה סברא זו יהיה תלוי בפלוגתת הראשונים אי כל האיסורין הוי איסור גברא או איסור חפצא, דהבעל המאור וכן הריטב"א (פ"ג דמס' סברי דאיסורין חל אחפצא, וע"כ אין נדר חל על איסור, ולפי"ז מיקרי האיסור קלקול בגוף החפץ, אבל אי נימא כסברת הרמב"ן (ס) דהאיסור חל אגברא, א"כ אין נעשה ע"י איסור שום קלקול בגוף החפץ, ורק מה שנתקלקל אליבא דאמת מיקרי קלקול, אבל איסור או טומאה לא.

זה בכלל מלאכה, ולא עצם נשיאת המשא היא המלאכה אלא שינוי רשותו, אמנם גם אפ"ל דעצם נשיאת המשא היא שאסרה תורה, וכלישנא דקרא (וימיו י. 66) כה אמר ה' השמרו בנפשותיכם ואל תשאו משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלים וכו', ובביצה (3) ילפי' מקרא הנ"ל דאין עירוב והוצאה ביו"ט מדכתיב ואל תשאו משא ביום השבת דייקא, הרי לן דעצם נשיאת המשא הוא שאסרה תורה, אלא שברשות אחד אינו נקרא נשיאת משא כיון שהוא ברשות אחד, ולכך אינו חייב רק כשמוציא מרשות לרשות אבל גוף האיסור הוא משום נשיאות המשא.

ועפי"ז יבואר דהתוס נקט כדרך א' דיסוד המלאכה הוא שינוי הרשות, וא"כ אין כלל לדמות נשיאת חפצים ברשותו מזוית לזוית, כיון דכל מהות המלאכה וגדרו הוא שינוי הרשות, ע"כ כתב דהוי מלאכה גרועה כיון דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר ממוציא מרה"י לרה"י, דהיינו הרי שם הוא גם מעתיק מרשות לרשות ואעפ"כ אינו חייב, על כן שפיר קראוהו מלאכה גרועה, משא"כ הרשב"א והרמב"ן סברי כשיטה ב' דגדר מלאכה זו הוא עצם נשיאת המשא, ע"כ כתבו שהוא מלאכה גרועה כיון דהרי אם יפנה מזוית לזוית בחצירו לא הוי מלאכה שיעבור עליה, משא"כ אם יוציא במקצת מרשות לרשות עובר, ע"כ הוי מלאכה גרועה.

☆

והאור זרוע (ה' עמא ס' פג) כתב דהוי מלאכה גרועה כיון דמעיקרא חפץ והשתא חפץ, דכל מלאכות שבת הם מלאכות חידוש ויצירה שיש שינוי בעצם החפץ, מלבד מלאכת שבת אלא שינוי מקומו גרידא, אמנם דהת"ס (נח' גמא ס) כתב דכל הראשונים סברי דהוצאה מלאכה גרועה הוא, חוץ מהריב"א דבתוד"ה יציאות השבת וכו' הקשה הריב"א אמאי נקט מתני' דיני הוצאה ברישא, ות"י הריב"א דהוצאה חביבא ליה, אך ר"ת ת"י משום דהוי מלאכה גרועה, ומשמע דהריב"א לא סבר כן. – וכן משמע לקמן דהתוס (3) ד"ה מי לא עסקין וכו' הקשו אמאי תני תולדה דהוצאה ולא דשאר אבות, ותירץ ריב"א דבשאר תולדות אם היה רוצה לשנותם היה צריך להאריך בלשונו, ורבינו חם בשבועות ת"י כיון דהוי מלאכה גרועה ע"כ הוצרך לפרט תולדותיה, ומשמע דהריב"א לשיטתיה דלא הוי מלאכה גרועה ור"ת לשיטתיה.

☆

והנה התוס' והראשונים בסוגיין כאן כתבו דהוצאה הוי מלאכה גרועה רק כדי לבאר למה

לקט חידושים ופירושים במסכת פסחים מאת ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

משולחן גבוה

מיני', והא' מדאגבי' קניא וכו', ותי' צהפלאה עפי"ד הרמז"ס (נפ"א מהל' חו"מ) דהקונה חמץ צפסח לוקה משם כל יראה, א"כ לוקה על הגזרתו משום כל יראה, ואינו לוקה ומשום, ולקך פטור מתשלומין עכ"ד.

ומעתה י"ל בשלמא כשהזיד בחמץ ללוקה על הגזרתו משום כל

יראה, שפיר י"ל כדברי הפלאה, ומשו"ה פטור לשלם גם בהגזרתו, אבל אם שגג בחמץ והזיד בתרומה דאז ליכא מלקות על כל יראה שהרי הוא שוגג בחמץ, א"כ הדרי קושי' התוס' לדוכתי' נימא מדאגבי' קניא ומחייב לשלם קרן על הגזרתו, וא"כ י"ל איה"נ דקרן מחויב לשלם על הגזרתו, אבל חומש דאינו רק על אכילתו, אמאי משלם, נימא קס' לי' דדרבה מיני', וא"כ דברי רש"י נכונים מאוד דאם שגג בחמץ והזיד בתרומה קרן ודאי משלם על הגזרתו כקושית התוס', ולא קשה רק אמאי משלם החומש, אבל אם הזיד בחמץ דאז לוקה משום כל יראה פטור לשלם גם על הגזרתו מכח מלקות דכל יראה, ולקך כתב רש"י אמאי משלם.

בגמרא (דף ל"א:) תנן התם האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש וכו'. וברש"י (לקמן דף לז. ד"ה כר' נחוניה בן הקנה) פי' שוגג דרישא היינו שגג בשתייה, דאי שגג בחמץ והזיד בתרומה מאי חומש איכא, ואי שגג בתרומה והזיד בחמץ, אמאי משלם הא איחייב לי' כרת. והקשה המהרש"א הלא רש"י מפרש הסוגיא אליבא דאביי דס"ל בכתובות (דף ל') דגם מיתה בידי שמים פטור לשלם לרבי נחוניה בן הקנה, א"כ הו"ל לרש"י למימר דאי שגג בחמץ והזיד בתרומה אמאי משלם בכלל הקרן, כמו שהקשה רש"י דאי הזיד בחמץ אמאי משלם הא איחייב לי' כרת, ה"נ בזדון תרומה איחייב לי' מיתה בידי שמים, ולאביי גם מיתה בידי שמים פוטור, (ומה שתי' המהרש"א אינו מובן ועי' באור חדש).

ואפשר לתרץ דככתובות (שם) פריך הגמ' אהא דקאמר דלאביי אליבא דרבי נחוניה בן הקנה זר שאכל תרומה פטור, ופריך והא מדאגבי' קני' ומתחייב בנפשי' לא הוי עד דאכלי', וכתבו שם התוס' דה"נ קשה בשמעתין דפטור במזיד מטעם קס' לי' דדרבה

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

חוקים להורותם

דיני בישול בשבת ע"י זכויות מגדלת

שאלה

לכ' מע"כ הרב ר' יחיאל מיכל פריעדמאן שליט"א המזכה את הרבים בהלכות הנכתבים ומתפרסמים מדי שבוע בשבוע.

אחדש"ת, בלמדינו כאן בכולל (כולל ויואל משה דיסטמאר-אנטווערפן יצ"ו) דיני קושר ומתיר בסימן שי"ז, קבלנו את ההלכות שכ' מע"כ במדור חוקים להורותם בגליון קול התאחדותינו.

וברצוני להעיר מה שנתעורר לי בלמדינו בסי' שי"ח (סעי' ג') בדיני חמה בזכויות המגדלת, האם מותר לבשל עי"ז בשבת (כגון ביצה) אם נאמר שאסור משום דהו"ל כאילו עושה

מלאכה ואסרו לבשל בשום אופן מלבד ע"י חמה (ותולדות חמה לאו חמה, אלא בכל אופן אסרו כמ"ש המג"א סק"י בשיירי מי המבול), והאיסור הוא שלא יראה כעושה מלאכה ועי"ז יבא להתיר גם באור, או האיסור הוא משום דאתי לאיחלוף בתולדות האור באופן זה, משא"כ כאן בזכויות המגדלת דלא אתי לאיחלוף בכה"ג, דא"א להשתמש באור ע"י זכויות המגדלת, א"כ אפשר דבכה"ג לא גזרו ומותר.

כ"ד המצפה לתשובה
הושע שפילמאן
אנטווערפן יצ"ו

תשובה

בישול בחמה - פירוש החת"ס בפרשתן - דוד שמש - זכויות מגדלת

יש שינוי באיכות התבשיל, דכיון דבכל בישול באש שיש שבח אש [עצים] בתבשיל, וזוהו שבשיל בחמה יש שבח של החמה בתבשיל ושינוי כזה מותר לגמרי (ומבאר די"ב מיני שינויים, א) שינוי בפעולה, ב) שינוי בתוצאה, ושינוי בפעולה אסור עכ"פ מדרבנן, ושינוי בתוצאה מותר לגמרי).

ג) בחת"ס בפרשתן (בתורת משה, עה"פ אלה הדברים) כתב הטעם שלא היה במשכן כי אם בישול באש, דהסממנים בישול באש, ושמן רוקח בישול בתולדות אש, אבל בחמה לא בשולו במשכן, דהרי לפני מלך בשר ודם אין עושים כן, כל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובישול כזה שלא היה במשכן אינו אסור כלל, ואולי אפשר להעמיס בדברי רש"י הנ"ל (ועיי"ש ששכחו משועבדים בארץ מצרים היו צריכים לפעמים לבשל או לאפות בחמה, ועכ"ז לא אסרה התורה בשבת אלא בישול באש, והוא הפירוש "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", ולכאורה למה לא אמר במפורש "אבות מלאכות שלושים ותשע", דבמצרים היו ארבעים מלאכות דהיינו בישול בחמה בנוסף לבישול באש, והתורה אסרה חסר אחת דהיינו כל הארבעים חוץ מבישול בחמה, והוא "אלה הדברים" שהם ל"ט (כדאיתא בגמ' תעשו למשכן ולא ארבעים).

ג' אופנים בבישול דרך זכויות המגדלת העומדת בשמש:

א) שנדלק אש דרך הזכויות ומבשל באש זו, ב) שהזכויות מתחממות והתבשיל מונח על הזכויות ומתבשל מחום הזכויות, ג) שהזכויות מונחת מעל התבשיל ומועילה לצמצם את כל החום לתבשיל וכך מתבשל מהשמש עצמה. ונבאר קודם דין בישול בחמה, ומוזה נידון בשאלה זו למעשה:

בישול בחמה:

מותר לבשל בשבת בחמה עצמה, דהיינו דמותר להניח מאכל [כגון ביצה וכדו'] שאינה מבושלת תחת השמש בכדי שיתבשל (שו"ע סי' שי"ח סעי' ג').

הטעם דמותר

א) משום שאין דרך בישול בכך (רש"י, שבת דף ל"ט. ד"ה דשרי, ובפשטות משמע דההיתר משום שהוא מלאכה שלא כדרכה, ובאגלי טל מלאכת אופה הקשה דהרי עכ"פ מדרבנן צריך לאסרו כבכל מלאכה שלא כדרכו).

ב) באגלי טל (שם) ביאר הטעם משום דכשמבשל בחמה

בישול בתולדות חמה

אסור לבשל בתולדות חמה, דהיינו שאסור להניח מאכל בדבר שנתחמם מהשמש כגון להניח על בגד או כלי שנתחמם מהשמש בכדי שיתבשל (וטעם האיסור משום גזירה דשמא יבשל בדבר שנתחמם ע"י האש שאיסורו מה"ת, כיון דתולדות חמה ותולדות אור שוים הם ויבואו להתיר בשניהם).

בישול בג שנתחמם מהשמש

בישול בתולדות חמה בענין שהכל יודעים שהחום בא מהשמש (ולא יבוא להחליף בתולדות אור) כגון גג רותח שאין יכול להתחמם רק מהשמש - יש מותרים (מהרש"ל בתשו" סי' ס"א דכל היכא דליכא למיגזר בתולדות אור שהכל יודעים שהחמה בא מהשמש).

ויש אוסרים וכן נקט'י להלכה, (מ"א בסי' ש"ח סק" דחולק על המהרש"ל ודעתו דבכל ענין אסור אף בגג רותח, ובפשטות הסברא הכא לא פלוג, ולפי"ז יוצא דאפי' להטעם שאסור אטו תולדות אור, עכ"ז אסרו אף כשלא שייך הגזירה).

דוד שמש

ומחמת זה נקטו הפוסקים (לאחד מהטעמים) לאיסור להשתמש בדוד שמש בשבת, כיון דאסרו בכל ענין שמבשלים באמצעות כלי, או משום ההחמה מחמת את הצניעות, והם מחממים את המים שבתוכה, ונחשב כתולדות חמה, ונמצא שבשעה שמוציא מים בשבת ונכנסים במקומם מים חדשים והם מתבשלים מהצניעות שהם תולדות חמה. (ואף שידוע שהמים נתחממו מהשמש, עי' שו"ת מנח"י ח"ג סי' מ"ד שהאריך בזה, וכן בשו"ת שבה"ל ח"א סי' צ"ד, והוסף דאף להמהרש"ל דמתיר בגג רותח יודה בזה דאסור, כיון דמעיקרא נעשה לחמם, עיי"ש).

זכויות המגדלת

(א) כשנדלק אש מחמת הזכויות ומבשל באותה אש - בפשטות הרי הוא איסור בישול מדאורייתא, דאף שהאש נתהוה מחמת השמש, סוף כל סוף הוא מבשל באש ממש (וכן כתב בשו"ת לב חיים ח"ג סי' ס"ח, ובשביתת השבת מאכת מבשל בבאר"מ ד"ד והביא שם ראייה מרש"י ביצה דף ל"ג ד"ה מן המים שכתב שיוצא האש מחמת השמש (ולכאורה צ"ע ראייתו דאולי הוי רק תולדות חמה)).

אולם מצינו הסוברים דאף באופן זה אינו אלא תולדות חמה דאסור מדרבנן (שו"ת הלכות קטנות סי' קפ"ט, דאין לך אש

שחייבים עליו אלא על האש הטבעי היסודי הדבק למטה ע"י יסוד האויר שמתלהב כגון ע"י הכאה באבן שהיא קליטת האויר המקיף, אבל המתהווה ע"י זכויות שמתענג ניצוץ השמש ונבער היא תולדות חמה וכן היוצא מן העששית להפטר המבשל בו בשבת, עכ"ל, ובפוסקים הקשו ע"ז דהא סוכ"ס הוי אש ממש).

(ב) כשהזכויות מתחממות ובתוכה המאכל ומתבשל

מחום הזכויות - אסור לעשות כן בשבת משום דנחשב לבישול בתולדות חמה, דהזכויות מתחממות מהשמש, ומבשלת המאכל (ואף שיודעים שנתחממה מהשמש, וגם לא אתי לאיחלופי בתולדות אור, דאי אפשר להשתמש באור ע"י זכויות המגדלת, עכ"ז אסור משום לא פלוג וכנ"ל).

אולם בשביתת השבת, מסתפק כשמונח אוכל בכלי שנתחמם מהשמש ועי"ז מתבשל המאכל שבתורה, אי נחשב כחמה או כתולדות חמה, וצ"ע צדדי הספק, ואפשר דמסתפק די"ל דתולדות חמה שאסרו, זהו דוקא כשהם בשני פעולות נפרדות, דהיינו שקודם מתחמם חפץ מהשמש, ואח"כ מבשל את המאכל מעל אותו החפץ, אבל כשהם נעשים בפעולה אחת, דהיינו שבו בזמן שהכלי מתחמם מתחמם גם התבשיל, אז לא אסרו דלא שייך בזה אטו תולדות אור, דתולדות אור שייך רק כשנתבשל בב' פעולות כנ"ל, אבל כשהקדירה מונחת מעל האש ואז מתחממת הכלי ומתבשל המאכל לא נחשב תולדות אור).

(ג) כשהזכויות מונחת מעל התבשיל ומועילה לצמצם

החום, והמאכל מתבשל מהשמש עצמה - בפשטות בזה מותר דנחשב כבישול בחמה דמותר (וכ"כ בס' תורת שבת סי' שי"ח סק"י וז"ל וצריך ענין אם מרתין דבר ע"י זכויות..., ולפי הנראה יש לומר דזהו בחמה עצמה, דלא נקרא תולדות חמה רק הדבר שנתחמם על ידי חמה, אבל הכא חמה עצמה היא, רק שעל ידי הזכויות יצטרפו קרני אור שלה ויבואו אל מקום אחד).

אולם לפי הכרעת הפוסקים להחמיר בדוד שמש מטעם אטו תולדות אור צריך להחמיר גם בזה (דכל שצריך לאמצעי נוסף בכדי להגיע לחימום המים הרי זה אסור מטעם לא פלוג כנ"ל. וראיתי בכמה אחרונים דלומדים דזהו נחשב לתולדות חמה כיון שכלי מועיל לחימום, ויש שלמדו כן בדברי השביתת השבת שהבאנו לעיל, דהוא איירי שהכלי רק מועילה לצמצם החום ולא כמו שכתבנו שהכלי מתחמם ומבשל המאכל, ולפי"ז יהא אסור בזכויות מגדלת, אולם בפשטות משמע כמו שכתבנו).

על שאר ההערות וההארות עוד חזון למועד

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק הרבי ר' אלימלך בן רבי אליעזר ליפמאן זי"ע מליזענסק

בעמח"ס נועם אלימלך יומא דהילולא כ"א אדר (תקמ"ו)

- המשך -

עושה פלא

זל"ק של הספה"ק מאור ושמש (פ' בלק ד"ה וירא): שמעתי מפי אדמו"ר בוצינא קדישא מו"ה אלימלך זצוק"ל כששאל אותו ביחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחי מו"ה משולם זושא זצלה"ה, הייתי אז אצלם כששאל אותו בזה"ל: אחי, למוד לי זה שאתה הוא פועל נסים ונפלאות ומעשים נוראים, שאוכל גם כן לפעול כך, כלל הדבר בקיצור שהשיב לו אדמו"ר שהוא על ידי התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה ורעות ביניהם על ידי כן נפעלים ונעשים כל הניסים וכל הפעולות והמעשים נוראים, וכו' עיי"ש,

*

הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא זי"ע כשהי' ילד נסע עם אמו להרר"א זי"ע ובעצמו ראה היאך שהרר"א תחב ידו לתוך התנור של אש ושרף את ידו, ואח"כ ראה היאך לאחר שקם בבוקר נעשה לו נס ונברא לו יד חדש, ובזה היד בירד בידך את ישראל הק' (אוצר ישראל),

*

פ"א בהיות הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימנב זי"ע אצל עריכת שולחנו של הרר"א בש"ק, הי' רבינו מערב את המרק עם הקפ, ונשפך קצת מהמרק על השלחן, פרץ הרר"מ בצעקה: רבי, הלא ישימו אותנו במאסר, הנוכחים שם תמזו על צעקתו ועל דבריו, אחרי כן סיפר להם הרר"א, שבעת ההוא נערך ונכתב אצל הקיסר של עסטרייך גזירה לא טובה על היהודים, ובשעה ששפך על שלחנו מעט מרק, פעל בזה ששם בבית המלכות נשפך דיו על הנייר ונמחקה הכתב ונתבטל הגזירה, והרר"מ ראה את כל זאת בעיני קדשו, והי' נדמה לו שאמנם נמצאים בבית הקיסר ממש, ולפיכך צווח שיאסרו כדין מורדים במלכות, (י"ג אורות).

*

בשחר ימיו הי' הרר"א מלמד בכפר אחד בביתו של איזה יהודי, והי' שם מלמד אחר שלמד עם בניו של עשיר אחד, והוקיר מאד את הרר"א, יום אחד אמר לו הרר"א: הנה הבעל-הבית שלך יש לו בן, ולי יש בת תגיד נא לו שברצוני להשתדך עמו, ענה לו המלמד: והלא מע"כ הנו מלמד, ואיך יעלה על

דעתו שעשיר כמוהו ישתדך עמכם, השיב לו רבינו: מה איכפת לך, עשה נא בקשתי, הבטיח לו המלמד לעשות כן, וחיכה על שעת הכושר להציע הדבר לפני בעליו, יום אחד ישב העשיר עם בני ביתו ושוחחו מעשיות ומילי דבדיותא, ניצל המלמד את ההזדמנות, ואמר להם שגם לו יש איזה דבר לספר, והוא שהמלמד ר' אלימלך רוצה להשתדך עמהם, ויהי כצחוק בעיניהם, כעבור כמה ימים שאל הרר"א את המלמד: מה נשמע אודות בקשתי, והשיב המלמד שכבר הציע להם את הדבר ואינם מסכימים,

וזמן מה אחרי כן בא סוחר מעיר רחוקה לעשות עסקים עם העשיר הנ"ל, ובתוך הדברים אמר לו הסוחר שרוצה להשתדך עמו, העשיר הסכים ונגמר ביניהם לבוא בקשרי שידוכין, וקבעו זמן לערוך משתה לכתיבת התנאים, לזמן הקבוע הגיעו לשם הרבה מחותנים, וביקש הרר"א מהמלמד שהי' מן המוזמנים, שבעת מסיבת התנאים ילחש באוזן הסוחר המחזות בזה"ל: אלימלך קאלטאן נמצא פה" (הרר"א לא נגע בהזקן שלו, ועל ידי זה נדבקו ונסתבכו שערות זקנו יחדיו כחתיכה אחת, וזה נקרא קאלטאן), ויעש כן המלמד, ולשמע דבריו התחילו המחותנים לצאת משם אחד אחד, עד שכולם נעלמו משם, כמובן הי' הדבר לפלא גדול בעיני העשיר, והיות שהבחין איך שהמלמד לחש איזה דבר באוזני המחזות, שאל לו מה אמר לו, השיב לו המלמד שכך צוה המלמד ר' אלימלך לומר, וילך העשיר עם בני ביתו להרר"א לדרוש פשר הדבר, הגיד להם הרר"א שהללו היו שדים ורוחות שרצו לתפוס בנם ברשתם (כי הי' לו נשמה גבוהה), ועל כן הציעו לו שרוצים להשתדך עמו, וכדי להציל אותו מידם, שלח אליהם את המלמד להציע להם שמוכן להשתדך עמהם, אבל כשסירבו וכבר עשו תנאים, הוזקק לעשות פעולה אחרת לבלתי ישלטו עליו, ולזאת צוה להמלמד שיוכיר את שמו באזניהם, ואז נפל עליהם אימה ופחד והלכו להם, מיד הסכים העשיר לבוא בקשרי שידוכים עם בתו של הרר"א, וכפי הנראה הי' חתנו זה רבי שמואל צורף זצ"ל שנשמן בחדר הסמוך לאוהל הרר"א, (י"ג אורות).

*

פ"א חזר הרר"א מבית המדרש לביתו בשביעי של פסח

(או בשבת שירה) ושאל לאנשי ביתו, האם אתם רוצים לראות כיצד בקע משה רבינו את הים, וצוה שיביאו לו ספל מלא מים, ויט ידו הקדושה למעלה מן המים, ויבקעו המים, ואמר הדר"א כה בקע משה רבינו את הים, (י"ג אורות)

*

שתי נשים הזכירו את עצמן בצוותא חדא לפני הדר"א, האחת אמרה ששכר בעלה בית מלון מהפריץ ואין להם מעות לשלם דמי השכירות ועלול הפריץ להושיבם בבית הכלא, והשני' הזכירה שבעלה איננו בקו הבריאות, יעץ הדר"א להאשה השני', להעמיד עלוקות (באנקס) להקזי דם, האשה הראשונה שהזכירה אודות הצרות שיש לה מהפריץ טענה וחשבה שהדר"א מדבר אליה, ונסעה לביתה והגידה לבעלה שהרבי צוה להעמיד עלוקות, ויעש כן בגודל תמימותו ואמונתו הפשוטה, ועל ידי זה נטף דמו החוצה, ונפל למשכב, ביני לבני שלח הפריץ להיהודי שישלם את המעות, ואמרו לו שהוא חלוש ושוכב במטה, הפריץ חשב שעושה עצמו כחול, וקצף וצוה שויבילוהו אליו במטנו, זמן קצר לפני כן נשא הפריץ אשה, אמרה לו שהיא עוזבת אותו בגלל רשעותו, וכדי לפייס את אשתו ולמענה שתעובדו, מחל הפריץ להיהודי את כל החוב, ולא עוד אלא שהרשה לו להמשיך לשבת בהמלון חנם אין כסף (י"ג אורות ח"ב).

*

ברוסלאנד הי' גר איזה רב גאון וצדיק בשם רבי שמואל זצ"ל, והרב הי' לו בת שהיתה כבר בת שמונה עשרה שנה, אך הנערה היתה עדיין כילדה קטנה ולא היתה ביכולת לעמוד על רגליה רח"ל, ועשו לה סגולות ורפואות ולא עוד כלום, וכשיצא שמעו הטוב ומופתים הנוראים של הדר"א, אמר לו אשתו הרבנית שיש צדיק פועל ישועות בליזענסק ויהי לנו בעוה"שי"ת ישועה על ידו, הגם שהרב לא הי' שייך להחסידים, עכ"ז שמע לקול אשתו ונסע עם בתו לליזענסק, אך בדרך פגש הרב לאחד מידידיו שגם הוא לא הי' שייך לחסידים, ואמר לר"ש למה מבטל עצמו מלימוד התורה, וכי אתם ג"כ מאמינים באדמו"ר"ם, השי"ת יכול לעזור לכם גם בבית, ונתפתה ר"ש מידידו וחזר עם בתו לביתו, וכשעבר עוד כמה שבועות שוב הפצירה לו אשתו שיע עוה"פ לליזענסק, והתיישב ולקח את בתו ונסע לגאליציה, ועבר דרך עיר קראקא והתאכסן עם בתו אצל ה"מאור ושמש" זי"ע, וסיפר הרב להמאור ושמש מטרות נסיעתו לליזענסק, ואמר לו המאור ושמש בוודאי תסע ובטח יהי לך ישועה בעוה"שי"ת ולאחר שתחזור מליזענסק תספר לי האיך עבר עליך בליזענסק,

והגיע ר"ש לליזענסק עם בתו על ידיו, וכשנכנס הרב לחדר הדר"א צוה הדר"א שישים את בתו על מטנו, והדר"א התחיל לדבר עם הרב דברים אחרים, ובאמצע השיחה התחיל הדר"א לצעוק על הילדה "א חוצפה צו ליגן אויף מיין בעט שוין

גיי אראפ" ור"ש הסתכל על הדר"א וחשב הלא הילדה אינה יכולה אפי' לזוז עצמה האיך יכולה לרדת מהמטה, וכשאך גמר הדר"א את דבריו התחילה הילדה לרדת מהמטה, והדר"א אמר להילדה שתיגש להשלחן והילדה נגשה לשלחנו של הדר"א, ואמר הדר"א עכשיו אברך אותה והחזיק הדר"א ידיו הק' למעלה מראשה של הילדה, והילדה התחילה להתגדל מתחת ידיו הק' של הדר"א מעלה מעלה עד שאמר ר"ש רבי כבר נתגדלה די מספיק, וראה ר"ש כי נושע כבר בישועה, אז אמר לו הדר"א הנה עכשיו כבר הגיע הילדה לפרקה וצריכים לעשות עמה שידוך לכן כשתסע חזרה לביתך תדבר עבורה שידוך הכי הגון, ואלימלך יתן לך פתקא ותתן הפתקא לאיזה יהודי בעיר פלוני וזה האיש ישלם לך כל הוצאות החתונה והנדן,

והרב נסע חזרה לביתו בשמחה, ומאז כבר הי' לו אמונת צדיקים שראה איך נושע, וכשהגיע לביתו קיים תיכף דברי הדר"א, ודיבר עבור בתו שידוך הגון, והבטיח נדן עם קעסט, ולאחר שגמר השידוך בשטומ"צ נסע להמקום שצוה לו הדר"א ליתן הפתקא, ובעיר ההוא הי' איזה אכסני והלך הרב לאכסני' של העיר ושאל אם נמצאים כאן אורחים יהודים מעיר אחרת ואם נמצא כאן איש פלוני והבע"ב אמר לו שנמצא רק הלך כעת ואח"כ כשהגיעו האורחים הגיע גם האיש שבעבורו כתב הדר"א הפתקא, והבע"ב אמר להאיש הרב חיפש אותו, אז הלך האיש להרב, והרב אמר לו שיש לו פתקא מהדר"א עבורו שישלם לו הוצאות החתונה והנדן, האיש לא חשב הרבה וסילק להרב כל ההוצאות, וסיפר להרב שי' לו בשכירות איזה קרעטשמע מפריץ ולא הי' לו לשלם השכירות להפריץ, וכנהוג הי' אצל הפריצים אם לא שלמו השכירות הי' אוסרים כל המשפחה בתפיסה, וגם אותי ואשתי ובניי אסר הפריץ בתפיסה בבור, וכל יום השליכו עבורם לתוך הבור כבר לחם רק כדי לחיות, פעם כשהשליך שליח הפריץ הככר לחם צעקתי מהבור להשליח שיאמר להפריץ מה ירויח אם אשב כאן בהבור, אנא יוציאנו מהבור ואלך לקבץ המעות לשלם, ואשתי ובניי יישארו משכון כאן, והפריץ הסכים לזה והוציאנו מהבור, ואספתי בהמדינה כל המעות ב"ה, ועכשיו שכבר הי' בידי כל המעות הראת לי הפתקא של הדר"א חשבתי אני יתן לך כל המעות שלי והדר"א כבר יסדר עצמו עם הפריץ, והאיש נסע עם הפתקא להדר"א והדר"א בירך אותו שהי' לפריץ מיתה משונה, וכך היה שהפריץ הי' לו מיתה משונה, ואשתו ובניו יצאו מהתפיסה וכלם נושעו (אוצר ישראל).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אודות שאר פעולותיו הקדושות והנשגבות

נאריך אי"ה באדר ב'

לקט אמרי קודש מפי צדיקו וקדושי עליון
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

דבר בעתו

בגודל מעלת אמירת תהלים

(י)

- מרן רבינו הקוה"ט בעל דברי יואל זי"ע -

שעברו איזה ירחים בא האיש הלזה עוד הפעם לפני רבינו והתאונן במר נפשו שגם החליפין לא עלו יפה ובנו אינו רואה אותות הצלחה בלימודו והתנהגותו, וביקש עצה והדרכה מרבינו כדת מה לעשות, והשיב לו רבינו בלשון קדשו: עוד מקודם כאשר דרשת ממני לדבר עם המנהל כבר ידעתי שזה לא יהיה הפתרון, אך ידוע תדע ותאמין לי נאמנה שאמירת מזמור אחד בתהלים בתפלה להשי"ת בכיונה נכונה זה עוזר ומועיל יותר מכל השתדלות.

והנה כי כן הנהיג רבינו בבני קהילתו אמירת התהלים ברבים בזמנים שונים, וסיפר שאביו מרן הקדושת יו"ט זי"ע הנהיג שיסימו תהלים בכל ערש"ק בבוקר, ורבינו הנהיג בבית מדרשו שבכל שב"ק ויו"ט יסימו כל התהלים בבית מדרשו לפני התפילה, וכן הנהיג אצל תלמידי הישיבה לסיים תהלים בכל ערש"ק מברכים חודש אלול, ועוד חרוט על לוח לבביו כבואו ביום י"ג מידות לביהמ"ד וסיים כל ספר התהלים עם הציבור כמנהג אבותיו הק' זצ"ל, ובשנים הקודמים היה רגיל לבוא לבית מדרשו שבביתו גם בליל יוה"כ"פ לומר תהלים והיה רגיל לומר אז כל ספר תהלים בבכיות עצומות והתמוגג בדמעות ואך אחר שראה שמביטים אחריו אחז צדיק דרכו מני אז לא לבוא לבית מדרשו ונשאר בחדרו ואמר התהלים כמנהגו.

אגב, יש לציין מה ששמעתי הוספה על עובדא זו - מה שלא מודפס שם בתהלים ילקוט נועם אלימלך - מזקני הרב החסיד המפור' רבי חנני יו"ט ליפא שווארץ ז"ל שאחיו ר' משה סיפר שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שאלו מקורם: "דו קענסט מיין ספר נועם אלימלך", והשיב לו ר' משה: "זו אוי קען איך זאגן אז איך קען אזא הייליג ספר", נענה הרה"ק ואמר: כוונתי הוא אם הנך רגיל ללמוד בספרי הנ"ל, והשיב ר' משה: שאכן יש לו שיעור קבוע ללמוד ספר הק' נועם אלימלך, וכששמע הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע זאת אמר לו: אם כדברך בוודאי כי רפואתך קרובה היא, רק זאת עשה ותחיה שאחרי שובך לאיתנך תקבל על עצמך לומר בכל יום אחר תפילת שחרית ששה מזמורי תהלים אלו: ו, כ, כא, לה, קיט, קמה, וכאשר התעורר השתפר מצבו והיה כאחד האדם להפתעת כל הרופאים וחי עוד כשבע שנים.

דביקותו העצומה של מרן רבינו הקוה"ט זי"ע בספר תהלים אי אפשר לתאר בחרט עלי גליון, והיה מרבה מאוד באמירת תהלים בכל יום בהשתפכות הנפש ובמתניות ובכל יום היה אומר יום תהלים, עד שבמשך ימי השבוע גמר תמיד את כל ספר התהלים, ואמירתו לגבוה בפרקי תהלים היה בדמעות שלישי וכבן המתחטא לפני אביו, בהזמן הנקבע לזה בכל יום לפני התפילה, והרבה פעמים כשנתעבב הדבר לצד טרדותיו בהכנה דרבה, אז השלים חוקו בביהמ"ד אחרי התפילה טרם למדו שיעורו הקבוע בחומש ורש"י ומפורשי התורה מעוטר בטלית ותפילין דרבינו תם, ובפרט בחודש אלול אשר קבע זמנו אז קודם תפילתו בלימוד התיקוני זוהר כנהוג, השלים את אמירת התהלים אחר תפילתו.

ופעם אחת ביו"ט של פסח אחר שקידש רבינו על היין נזכר שלא השלים חוקו באמירת היום תהלים החליט שלא ליטול את ידיו לסעודה עד שיגמור את סדר התהלים ואף שכבר קידש על היין, ולא היה באפשרותו לברך על מיני תרגימא כנהוג כדי לצאת ידי קידוש במקום סעודה מכיון שהיה בפסח, וגם לא שתה שני כוסות יין, עכ"ז אמר שאין בזה חשש לגבי הדין של קידוש במקום סעודה, כי מכיון שאינו עוזב את מקומו ויושב על כסאו בשולחן המוכן לסעודתו ושם הוא מתעבב נחשב לקידוש במקום סעודה וכן עשה שהביאו לפניו ספר תהלים ואמר כל היום" נבנעימה אמירה כהרגלו ורק אח"כ נטל ידיו לסעודת היום.

וכן השריש הרבה בלבבות המסתופפים בצל קדשו גודל ענין אמירת תהלים, ובנוסף לגודל פעולתו להלהיב הלבבות לעבודה שבלב זו תפילה, עוד הירבה לעשות להורות באצבע בכל עת ועונה על גודל החשיבות באמירת פרקי תהלים, אשר יכולים לפעול על ידה דבר ישועה ורחמים, ופעם בא לפניו איש אחד אשר בנו לא הצליח בלימוד בהתלמוד תורה, והלה כבר ביקש את המנהל להחליף מקומו למלמד אחר, ומכיון שהמנהל לא הסכים עמו בא אצל רבינו זצ"ל לבקש מלפניו לפקוד על המנהל למלאות מבוקשו, והאמנם שרבינו לא היה תמים דעה עם מבוקשו של הלה, אבל עכ"ז לא התוכח עמו והבטיח למלאות משאלתו, ואכן כן עשה ודיבר עם העומד על משמרת הקודש בהת"ת לעשות כרצון האיש, ולהחליף מקום התלמיד למלמד השני, והנה אחר

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קנו — בלתי מוגה

ביקור כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

בבית מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת ויצא תשע"א לפ"ק

יאר פאר, ס'איז אלץ דא געסט פון ארץ ישראל דאדי, און ס'איז דא געסט פון דאדי אין ארץ ישראל.
ומענין לענין אמר רבינו: דער חכם צבי (סי' קס"ז) האלט לגבי יו"ט שני אז א חוץ לארץ'דיגער אין ארץ ישראל דארף צו האלטן איין טאג, און א ארץ ישראל'דיגער איד דארף צו האלטן אין חוץ לארץ צוויי טעג,¹ ער קריגט אויפן גאנצן

רבינו קיבל פניו בברכה ושאל בשלמו ובשלום המלווים ושאל אודות זמן בוואו ודיברו אודות אמירת 'ותן טל ומטר' שכבר התחילו לומר בא"י רבינו: דארט (בארץ ישראל) הייבט מען דאך אן ז' חשון, דער חיד"א אין ברכי יוסף (סי' קי"ז אות ה') רעדט וועגן דעם ואם ימשיכו לומר גם בהיותם בחו"ל.
ווען מ'איז ארויס געפארן האט מען שוין געזאגט?
האדמו"ר מתו"א: יא, מ'איז ארויס געפארן נאך ז' חשון, און מ'זיט זיך שוין א עצה, דער פראבלעם איז נאר לגבי א בעל תפילה, און אויף דעם קען מען זיך אויך געבן א עצה.
רבינו: דער בעל תפילה זאגט אזוי ווי דער ציבור זאגט (כ"ב בברכ"י שם אות ו').

איינמאל ווען כ'בין געווען אין ארץ ישראל (בזמן שכבר התחילו לומר בא"י, ובחול לא אמרו), האב איך נישט געוואלט דאווענען פארן עמוד מהאי מעמא, און איינמאל בין איך געווען ווען כ'בין געווען א חיוב צו דאווענען (בחוץ שנת תשס"ז בהיות רבינו בשנת האבל אחרי פטירת מרן רבינו בעל ברך משה דל), האב איך יא געדאוונט.

האדמו"ר מתו"א: ערב שבת דאזן איך יא מנחה, און איך בין מבליע.

דער מנחת יצחק (ח"י סי' ט') ארבעט ארום שטארק אין די תשובות איבער דעם, אז מ'זאל זאגן ביי שומע תפילה.

רבינו: אויף יא צו זאגן, קען מען זיך א עצה געבן צו זאגן ביי שומע תפילה, דאס איז א אלטע שאלה, ס'קומט יעדעס

¹ ו"ל החכם צבי: "לא מיבעיא בתפילות וברכות וקריאת ספר תורה שאינן חומרות בעצמם, שהרי אם בא להחמיר לברך ולהתפלל תפילות המועדים בזמן שאינו מועד עברה הוא בידו, אלא אפילו במלאכה מותרים הם וכו', שאסורים היו לעשות יותר מיום אחד משום כל תוסף, עיי"ש. ובחנם סופר (יחודשים עמ"ס פסחים נא) כתב ע"ז: ואפשר להשמר מזה, ויצא למדבר, ויעשה קצת מלאכה, כדי שלא יהיה כמוסיף, עכ"ל.

ורוב הפוסקים חולקים עליו וכ"ה בהדיא בשו"ת אבקת רוכל מהב"י, וכן בנו בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קס"ה) גמגם בדבריו, וכתבו לנהוג להומרא בב' המקומות שכן א"י בחו"ל מניח תפילין בצנעה בלי ברכה, ומתפלל תפילת חול, ואינו עושה מלאכות, ובליל יו"ט שני בפסח אומר ההגדה בלי ברכה ואוכל מצה ומרור.

ויש לציין דברי הגה"ק ממונקאטש בס' דרכי חיים ושלום (אות תקכ"ד) שמכמה מקומות בראשונים משמע שאחר החורבן יש לנהוג גם בארץ ישראל יו"ט שני, ומאריך בזה, ומסיים שאף שאין לשנות ממנהג אבותינו, אמנם משבח מנהג החסידים בא"י שמונעים עצמם ממלאכה ביו"ט שני, אמנם בספרי הפוסקים הביאו דברי החכם צבי כצירוף וסניף להקל כשיש ספקא דיניא.

האדמו"ר מתו"א: און זיי האבן נאכנישט קיין דירה דארטן, מ'האט געזאגט אז די דירה איז מער קובע, דער פרי חדש זאגט (שם) אז צו קענען פארבלייבן און האבן געשעפטן קען ער שוין הייסן א תושב, טאמער נישט די דירה און נישט געשעפטן איז זיכער אז ער פארט צוריק.

דער טשימפער רב (מוקני שארית הפליטה אחר ההרבן הגאון הגדול בעל שו"ת תפארת אדם ז"ל נפטר בוויילאמסבורג בשנת תשי"ד) האט געשריבן א תשובה פאר'ן אמרי חיים (בהיותו במדינת אמעריקא על חג הפסח), ער האט זיך געמוטשעט (למצוא סיבה שיוכל לחוג כבני חו"ל יו"ט שני).

רבינו: ער האט געהאלטן צוויי טעג ווייל ער איז געווען דא מיט די רעביצין.

האדמו"ר מתו"א: דאס איז שוין געווען ווייל ער האט געוואלט, ער האט זיך געבעטן (להגד"צ אבד"ק טשימפא ז"ל), ווייל ער האט געוואלט פירן נאכאמאל דעם סדר נאכט.

האדמו"ר מתו"א המשיך ואמר: מ'זאגט נאך אויף איינע פון די צדיקים אז גלייך ווען ער האט נאר געהאט א מחשבה צו פארן קיין ארץ ישראל האט ער גלייך פארלוירן די מוחין.

רבינו: אוי, אויף דעם דארף מען שוין צו זיין זייער גרויסע צדיקים, דאס איז שוין געזאגט געווארן פאר זייער גרויסע לייט.

האדמו"ר מתו"א: דער ארי' דבי עילאי מיטן ישמח משה (כידוע שהאדב"ע רצה לקבוע דירתו בא"י והיש"מ כתב לו במכתב את התנגדותו לכך).²

2

בשנת תקצ"ז נתעורר הארי' דבי עילאי [ה"ה הגאון הקדוש ר' ארי' ליבוש ליפשיץ אבד"ק ווישניצא ובריוגל חתנו של מרן הגאון הקדוש בעל ישמח משה ז"ל ותלמידו של הרב הקדוש החוזה מלובלין ז"ל] לעלות לארץ ישראל, לחונן את עפרה ולעבוד את הש"ת בה, ומאחר שהיה זקוק למזון עבור הוצאות הנסיעה, נסע לעיירות שונות על מנת לקבץ מעות מנדבי עם מאנשי בריתו, בכדי שיוכל לבצע את רצונו, ואם כי גדולי הצדיקים שהיו ממעריציו כמו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ והרה"ק ר' צבי הירש מרימינוב ז"ל הפצירו בו שלא יעזוב את הגלוים אליו כצאן בלי רועה, לא קיבל את דעתם וכל כולו יקד בחיבה עזה לעלות לא"י.

ועי' בויואל משה (מאמר ב סי' ק"ב ד"ה וק"י) ז"ל: וק"י הישמח משה זל"ה"ה שבכ"מ בספריו מחשיב מאוד ישיבת א"י וכשרצה חתנו הקדוש

ענין (המבואר בפוסקים שכן א"י הנמצא בחו"ל אסור במלאכה ביו"ט שני).

האדמו"ר מתו"א: ווייניג האבן זיך פארלאזט אויף דעם חכם צבי, ביי מיר אליין ביי די ערשטע צייטן (אחר התנות עם הרבנית בתו של כ"ק אדמו"ר מוויזשניצא בערענסא ז"ל ובא מא"י לחו"ל), זענען די אלטע רבנים ובראשם דער פאפער רב (כ"ק אדמו"ר בעל ויהי ויוסף ז"ל) ארויס מיט ספיקות, איז געקומען דעמאלטס דער רבי ז"ל (כ"ק מרן רבינו בעל דברי יואל) און געזאגט 'דו וועסט נישט אזוי שנעל אהיים פארן...', ס'איז געווען זייער שווער צו האלטן, אויך מיט ספיקות מצד די קריאות.

רבינו: קריאות איז נישט אזא שווערע זאך..., נאר לייגן תפילין צי נישט לייגן תפילין.

האדמו"ר מתו"א: כ'האב אפגעשריבן א שאלה מיט א בירור צום מנחת יצחק דעמאלטס, וועגן לייגן תפילין בצנעה און ס'הייסט נישט קיין זולזל, ווייל מ'מוט עס אלץ ספק, דער מנחת יצחק האט אויך געהאלטן אזוי ווי די אלע רבנים, ווי דער פאפער רב, מ'זאל האלטן ביידע (עי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' א' ב' ג' ד' מ"ש"כ בנידון זה).

רבינו: וואס איז געווען דער ספק?

האדמו"ר מתו"א: זיי האבן געהאט די שאלה וואס איז טייטש עוקר דירתו, צו ווייל כ'האב נאך א דירה דארטן אין ארץ ישראל הייסט עס נישט קיין עוקר דירתו, אין דעם האט מען דן געווען וואס איז טייטש עוקר דירתו, אזוי זענען די לשונות הקדמונים, וואס איז דער גדר, נאכדעם איז דא א ערוך השולחן (שם סי'ה) אז אויב מ'בלייבט א יאר, קען מען שוין הייסן א תושב, און כ'ביק שוין געווען מער פון א יאר.

רבינו: די שאלה מאכט זיך ווען איינער פארט חתונה האבן, און נאכדעם פארט ער צוריק.

האדמו"ר מתו"א: אז ער פארט אויף חוץ לארץ און ער גייט נאכדעם צוריק.

רבינו: און די זעלבע זאך קען זיין פארקערט, ער פארט דארט (לאר"י) און האט חתונה, און בלייבט נישט דארט, נאר ער פארט צוריק, ער איז א חוץ לארץ'דיגער און זי איז א ארץ ישראל'דיגע, אדער ער איז א ארץ ישראל'דיגער און זי איז א חוץ לארץ'דיגע, זי איז נאך אזוי ווי זי איז געווען פון פריער, און ער איז אזוי ווי ער איז געווען פון פריער (עי' בשערי תשובה שם סי' ק"י – עי' בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' שכ"ז)).

רבינו: ער האט פאר אים גרויס דרך ארץ, ער שרייבט אים 'אשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים'.³

האדמו"ר מתו"א: צדיקים האבן עפעס מורא'דיג געהאלטן פונעם אר"י דבי עילאי, רבי יהודה'לע סמיטשינער (כ"כ בעל מנחת מנחת יהודה עה"ת ומועדים ז"ל אבד"ק סמיטשין, ממלא מקום אביו הרח"ק רבי איציקל אבד"ק סמיטשין, בנו של הרח"ק רבי משה מראוואדאוו ז"ל ואחיו של הרח"ק ר' אברהם חיים

הארי' דבי עילאי וצלה"ה ליסע לא"י כתב לו מכתב בתוקף שלא יסע, ונדפס מכתב זה בישיבת משה הנדפס מחדש בליקוטים וכתב שם על הנסיעה לא"י באמת מו לא ידע מגדול ערכה של מצוה זו ובוודאי גם אני חשקה נפשי לדבר זה, אך כבר אמרו חכ"ל הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכו' והוי ערום ביראה חשבת דרכי וכו' ובורר אצלי כשמש שאם אסע יצא שכרי בהפסדי שאשליך מצות נאמנים רבים ונכבדים בוודאי מספק אולי אוכל לעבור את ה' שם יותר מכאן, ואין ספק מוציא מידו וודאי וכו' ובפירוש שמעתי מבו"ק מהר"י ז"ל מלובלין וצו"ק לברכה שהי' מדבר מענין נסיעה לא"י ואמר הנכנסת אורחים שלי איך אפסיד אם אסע לשם, הרי ששקל הפסד של מצוה ומשום זה לא נסע לאה"ק, עכלה"ק, והנה העיד בשם מרן קוה"ק מלובלין וצלה"ה ששמע בפי' מפיו הקדוש שלא רצה להפסיד מצות הנכנסת אורחים בשביל נסיעה לא"י, עיי"ש.

3

ביום א' פר' פנחס שנת תקצ"ו לפ"ק שלח לו הישיבה משה מכתב אשר בו הביע את התנגדותו לעלייתו לא"י, ולמרות התארים המופלגים שם הכתירו בתור "צדיק יסוד עולם", שולל הוא את נסיעתו לרגל הסכנות של הנסיעה, ותנאי הקיום הקשים בא"י, שומט הוא את בקשתו לפניו שיעזב ידו מזה, "ההשקפות שחשק לעלות לארצינו הקדושה, רק שהיה נמנע מפני פחד ה', שלא יעבור מצות ה' ונשמרתם מאוד לפשוותיכם חשבו לו כאילו עשה, ובפרט שכבר עשה פעולות לוח בלתיקחת הפאס, הרי בוודאי קיים המצוה של עליה לא"י, ולא לסכן את עצמו ח"ו".

בהמשך המכתב כותב לו חותנו בחריפות: "ואני תמה על כל הצדיקים ואנני וחכמי ישראל, איך יוצאים ידי שמים אם יניחו אותו לסכן עצמו בסכנה גדולה ומוזמנת", ושוב חוזר הוא ומבקש ממנו לקרוא את האגרת הזאת בתשומת לבו הקדוש והטהור וכו', ובוודאי יודה על האמת, כי בדרך הציצות יודע אני כי ידיו רב לו וקטנו עבה ממותני, אבל ישתדל על דבר אמת, אוי יאמר עליו אשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים, ועלי יאמר: אשרי התלמיד שהרב שומע לו, ובמהרה יבוא משיח צדקינו וינהלנו לארצינו ויראו עינינו וישמח לבינו", המכתב נדפס בשלימותו בסוף "ישמח משה" על המועדים ומשם תדרשנו לטובה.

האדמו"ר לא שינה את דעתו והי' תקיף בהחלטתו, אך היות שהרבנית לא הסכימה לעבור על רצון אביה, וכן התנגדות של צדיקי הדור, אז קרא על עצמו את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" כשהוא משתמש בלשון מליצית: רבות מחשבות בלייבוי"ש, אבל עצת ה' היא "דאחי" תקום, כי רצון הש"ת שיישאר בחזון לארץ.

מפלגאטש ז"ל) האט דערציילט אז ער האט געהערט פון זיין טאטע רבי איציקל סמיטשינער אז רבי אליעזר'ל דזשיקובער האט געזאגט אמאל פאר זיין זוהן רבי משה'לע ראוואדאווער אז דער אר"י דבי עילאי איז פון די צדיקים וואס לעבן מיט די שמואל אין גן עדן, און ווער ס'עסט פון זיין קוגל וועט געהאלפן ווערן.

און נאכדעם האט רבי אליעזר'ל דזשיקובער אמאל אנגעזאגט פאר די קינדער - פאר ווען ער איז אוועק געפארן אויף א שבת - אז קיינער זאל זיך נישט טרוען אוועק צו פארן אויף א שבת צו א אנדערער צדיק, זיין זוהן רבי משה'לע ראוואדאווער איז געווען א גרויסער פיקה, און האט געטראכט ביי זיך אז ער זאל יא פארן צום אר"י דבי עילאי, ווייל זיין פאטער האט דאך געזאגט ווער ס'עסט פון זיין קוגל וועט געהאלפן ווערן, בקיצור, ער איז אנגעקומען צום אר"י דבי עילאי, דער אר"י דבי עילאי איז פאר אים געווען א פעטער (כי הרח"ק הר"מ מראוואדאוו הי' חתנו של מרן הייטב לב בנו של הגה"ק רבי אלעזר ניסן גיסו של הארי' דבי עילאי), און האט געוואלט שלום געבן...

רבינו: יא, ווען ער איז געקומען פרייטיג שלום געבן, האט דער אר"י דבי עילאי נישט געוואוסט ווער ער איז, האט די רעביצין געזאגט אויף איר מאן אז נאך די מקוה דערקענט ער שוין נישט קיין מענטשן.

האדמו"ר מתו"א: יא, זי האט אים געזאגט 'אונזער משה'לע איז דא, און אין די שפעטער'דיגע יארן האט ער טאקע געהאט א ישיעה מיטן קוגל'.⁴

דער דברי חיים האט אים אויך מורא'דיג מחשיב געווען מיט גרויסע הפלגות.⁵

4

מסופר שאחרי שנים רבות כשהארי' דבי עילאי הי' כבר בגני מרומים, נפל הרח"ק רבי משה בראוואדאוו למשכב בחולי כבד, ולא הי' להרופאים שום תרופה לו ונתיאשו, והרח"ק מראוואדאוו הי' שוכב בחלשות בחימום הרבה, ופתאום ראו שהרח"ק הגביה ידו בתוך שניתו, כאילו נתנה לאחד, ושוב מורידה על מיטתו, ומיד התחיל להזיע, ופתח עיניו הקדושים ואמר: איך האב געזעהן דעם אר"י דבי עילאי, האב איך אים געזאגט, איך האב געגעסן פון אייער קוגל שבת, און איך בין יעצט אין אות עת צרה, וזהו מיר א טובה צו שוהן, האט ער מיר געזאגט אז כוועל האבן א רפואה שלימה, האב איך אים געזאגט איך גלייב אייך נישט, גיט מיר די האנט, און ער האט מיר געגעבן די האנט. ואז הבינו מה הגבחה היד הגד"ל, והי' לו תיבה רפואה שלימה.

וכיבדו רבינו לבוד על הפירות

הארמור"ר מת"א: ס'עקט זיך אויס אז דער של"ה חק' איז געווען אין ירושלים, ער איז געווען פון די ערשטע וואס זענען ארויף געקומען, נאר ער איז שפעטער אנמלאפן קיין גליל און איז געווען אין טבריה, ער ליגט דאך דארט, און מ'ווייסט נישט די סיבה.⁷

רבינו: ער האט מסתמא נישט געקענט דארט וואוינען, מ'דארף וויסן צי ס'איז געווען דעמאלטס א ישוב אין ירושלים, און מ'האט געקענט דארט וואוינען.⁸

7

כל ימיו חי' משאת נפשו לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, כמו שמביא באריכות בספרו של"ה חק' (שער האותיות אות ק) ומביא שם את לשונו של החרדים: וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה, כבן אל חיק אמו, עכ"ל, [ועי' מ"ש מרן רבינו ז"ל ביואל משה (מאמר ב' ס' ס"א) בדברי בעל החרדים ובד' השל"ה בזה].

ובשנת ש"פ החליט בדעתו לעלות לארצה"ק ולמלאות את משאת נפשו, את החלטתו העלים אף מבני משפחתו, כדי שלא יפצירו בו להישאר, ורק מפי אחרים נודע לבנו על נסיעתו, כמו שמביא בהקדמות לספרו "ווי העמודים", ואמר לו: אבי אבי למה אתה עושה לי ככה להשליכי אחר גוון, השיב לו: מה אעשה לך, בני, גזירה היא מלפני... על כן בני חזור לאחורייך והנחני להוציא מהשכתי מכוח אל הפועל, ואתה תפוש באומנות אבותיך וחק ואמץ בתורת משה.

מאגרתו הארוכה ששלח לבניו שבה הוא מתאר באריכות את סדר נסיעתו לא"י ושהייתו שם בא"י, יודעים אנו את סדר זמנן ונסיעתו, בשנת שפ"א עזב את פראג, ביום ח' אלול שנת שפ"א לפ"ק עלה על הספינה, בערב יום הכיפורים הגיע למריפולי, בערב חג הסוכות הגיע לחלב, היא ארם צובא, ומשם נסע לדמשק, שם בדמשק ראה את כתבי ר' חיים ויטאל ז"ל אצל בנו של ר' חיים, והתפעל מזה מאוד עד שכתב לרבי שמואל אב"ד פרמישלא "כי מיום נתנה התורה לא ה' ספר כזה", בהאגרת מביא דברים נפלאים מאד מזה שראו עיניו, הוא מביא שהי' באור כשדים מקום שהושלך אברהם אבינו לכבשן האש, ויש שם נהרות עם דגים נפלאים, ואסור לגנוע בהם, משום כבודו של אברהם אבינו, עיי"ש באריכות.

8

אכן מבואר בספרי קורות הדורות שלא ארכו ימי שבתו שם בשלוח עד שיסורי א"י תכפהו, כאשר עלה לשלטון צורר היהודים הפחה מוחמד אבן פארוך, וביום השבת י"א אלול שפ"ה פרצו חייליו לבתי כנסיות ועצרו חמישה עשר מרבני וגדולי ירושלים ובראשם השל"ה חק', ובקיש הרבה כסף לשחרורם, ואיים להרגם אם לא יביאו לו את הכסף אשר דורש, ורק לאחר מאמץ רב נפדה בסכום עצום, אך לא יכול להמשיך לשבת בירושלים והוכרח להסתתר מספר חדשים, עד שלבסוף נמלט לעיה"ק צפת ומשם עבר להתגורר בטבריה.

רבינו: ס'איז דא א תשובה אין אר' דבי עילאי צום דברי חיים, וואס דער צאנזער רב האט אים אנגעפרעגט, און ער [הדברי חיים] שרייבט אליין אין די פתיחה אז ער האט אנגעפרעגט.

הארמור"ר מת"א: דער אר' דבי עילאי האט זיך אסאך געמוטשעט דארטן [במקום רבנותו].

רבינו: אין ווישניצא.

הארמור"ר מת"א: ס'איז נעבן בריגל.

רבינו: און ער ליגט מאקע אין בריגל.

אין ווישניצא האט מען אויסגעטיילט צרות פאר די רבנים, און דער באבובער רב (הגה"ק רבי שלמה ז"ל) איז אויך געווען דארט רב אין ווישניצא, און ער האט צוזאם געליטן דארטן, האט ער זיי געזאגט, דא איז געווען דער ברוך מעס א רב וואס איז געווען א גדול און איז נישט געווען א רבי, און מ'האט אים אויסגעטיילט צרות, נאכדעם איז געווען א רב וואס איז געווען מפורסם פאר א רבי (הרה"ק ר' צבי הירש האראוויץ ז"ל נכד הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע), און נישט געווען באוואוסט פאר א גדול, און מ'האט אים אויסגעטיילט צרות, שפעטער איז געווען דער רב דער אר' דבי עילאי, וואס איז געווען סיי א גדול און סיי א גרויסער צדיק, און מ'האט אים אויסגעטיילט צרות, און איך - אזוי האט ער געזאגט אויף זיך - בין נישט קיין גאון און נישט קיין צדיק, און וואס ווילט עמיץ פון מיר האבן...

הארמור"ר מת"א: יעדע מקום האט זיך זיינע סגולות... הן המקום על יושביו (סופה מו). ירושלים האט אלע מעלות ווייל לא נתחלקה לשבטים (יומא יב), איז עס כולו מעלות...⁶

5

בענין זה מסופר שהרב החסיד ר' לוי יצחק כהנא מווישניצא בא פעם אל הרה"ק מצאנז בתחילת ימי טבת, והוכיחו דה"ח מזה כבודו עושה סאן והלא עוד ימים אחדים חל הארציית של האדב"ע והיית צריך לנסוע לבריגל על ציון חק', והחסיד התנצל עצמו שהוא כהן ובכל אופן אינו יכול לילך על קברו, אמר לו הד"ח כי ביומא דהילולא של הצדיק טוב להיות באותה העיר שגופו חק' טמון אף שאינו חולך על קברו, ופע"א ה' הרה"ק הד"ח בבריגל והלך להתבודד בחדרו של האדב"ע, ואמר קומו ונעלה לק"ק איפוא שהאד"ע עבד עבודת הקודש.

6

עי' בתפילה למשה (מטון חשמה משה ז"ל על תהלים) מזה שכתב עה"פ ירושלים הבנויה בעיר שהוברה לה יחידו.

ה'אדמו"ר מתו"א: קיינער ווייסט נישט, אין מערת המכפלה אינדרויסן ווייזן זיי אן אז דארט ליגט דער רמב"ן.

רבינו: אזוי, דער רמב"ן ליגט אין חברון?

ה'אדמו"ר מתו"א: אזוי זאגן זיי, ס'איז דא דיעות וואו דער רמב"ן איז געגאנגען, ערנעץ אין די גליל געגנט.¹¹

רבינו: דאכט זיך מיר אז ס'איז געווען עטליכע פון די בעלי התוספות וואס זענען ארויף געגאנגען קיין ארץ ישראל.

ה'אדמו"ר מתו"א: אין חיפה איז דא רב אבדימי דמן חיפה.

רבינו: דאס איז א אמורא (עין במס' בבא בתרא יב.) כ'רעד פון די בעלי התוספות וואס זענען ארויף, רבינו יחיאל מפארז איז ארויף קיין ארץ ישראל.¹²

ה'אדמו"ר מתו"א: כ'בין א כהן, ווייס איך נישט צופיל וואס ס'איז דא אינעווייניג, די חברה קדישא אידן, זיי ווייסן גוט.

¹¹ יש לציין שיש כמה דיעות במקום קבורתו, יש גירסא שקבור בחברון ליד מערת המכפלה [שבחי ירושלים, מבשרת ציון, מסעות משה, אגרות דר"א הלוי מחברון], ויש גירסא שהוא קבור בירושלים ליד קברו של הר"ע מברטנורא [קורא הדורות לה"ד מקונפורטין], ויש גירסא שהוא קבור בטבריא [רשימות קברים מקנדידה], ובהגות על השם הגדולים מובא שהרמב"ן קבור בעכו.

והגירסא שהוא קבור בחברון נתמכת ע"י המכתב שהרמב"ן כתב לבנו מירושלים, בו גילה שרצו להקבר בחברון עיר האבות, וז"ל: ...בירושלים עיר"ק אהי כותב לך... אשר פני מועדות ללכת לחברון עיר קברות אבותינו, להשתטח כנגדם ולחצוב לי שם קבר בעזה"ת...

אמנם מן הענין לציין שהדיעה הקדומה ביותר שנמצא בספרים [תוצאות א"י, שבילי דירושלים, כת"י משנת רמ"ט] היא שהרמב"ן נקבר בעיר חיפה למרגלות הר הרמל, וגירסא זו מובא בספרים משנת ה'אלפים ס' לפ"ג והוא כשלושים שנה אחר פטירתו.

ושם בספרים מובא שבמרגלות הר הרמל נקבר במערת קבורה הרמב"ן, ורבינו משמשן משאנץ, ומהר"י מקורביל, ורבינו יחיאל מפארז, ועוד בעלי התוס', ואכן יש מערה בזמננו [ברחוב יפו בעיר חיפה מוזיאון למסילות הברזל].

¹² רבינו יחיאל היה מגדולי בעלי התוספות חמיו ורבו של הסמ"ק, ניהל ישיבה ובי"ד בעיר פארז, וכידוע ניהל ויכוחים רבים עם ראשי הממלכה שרצו לגזור על שריפת התלמוד והם ערוכים בספר ויכוח רבינו יחיאל מפארז, ובשנת ה'אלפים י"ט לפ"ג עזב את ארצו ועלה לארצה"ק עם תלמידיו ובנו רבי יוסף, וקבע ישיבתו בעיר עכו עד פטירתו שנת כ"א.

ה'אדמו"ר מתו"א: ווען דער רמב"ן איז געקומען קיין ארץ ישראל איז נאכנישט געווען קיין ישוב, ער שרייבט אז ער האט געטראפן נאר עפעס.

דער של"ה הק' שרייבט אין א בריוו פאר די קינדער מורא'דיגע הפלגות אויף קדושת ירושלים.⁹

רבינו: נאך וואס דער רמב"ן איז געווען אין ירושלים,¹⁰ וואו איז ער געגאנגען, און וואו ליגט ער?

ובטבריי קבע את מקום תפילתו בבית כנסת קדמון על שפת ימה של טבריי, אשר לפי המסורה התפלל בו האר"י ז"ל, שם בטבריי גר עד יומו האחרון עלי אדמות, וביום י"א ניסן שנת שפ"ו נסתלק לגנוי מרומים, ונטמן שם בעיה"ק טבריי ליד קברי התנאים ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, סמוך להגשר הגדול הרמב"ם ז"ע.

⁹ בהיותו בדמשק באו אליו שליחים מצפת ומירושלים, ששניהם רצו שיבוא לכהן בעירם, אבל הוא הי' דעתו לירושלים כמו שכותב באגרת הג"ל: לבי הי' תמיד על ירושלים ת"ו, עכ"ל... "וביום ד' פרשת ואקוד ואשתחוה לה' אלקי אדוני אברהם אשר נתני בדרך אמת' באנו לצפת בשלום, ונפילתי לארץ ונשקתי את האבנים לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה' יחוננו", ומן קצר ישב בצפת, וביום שישי לסדר ויצא יעקב... ויפגע במקום, ב' כסלו הגיע לירושלים משאת נפשו, עיין שם באגרת שמדבר נפלאות מקדושת א"י.

¹⁰ בענין זה מן הראוי להעתיק מש"כ בספח"ק סידורו של שבת (ה"א שורש השבעי ע"ב ב את י"ח) המשל שאמר הרמב"ן ז"ל בעת שבא לשערי ירושלים וראה שגם עתה בחורבנה יש בה השפעה רבה ועשירות מופלג להיושבים בה וסוחריה שרים מעניה נכדי ארץ. ותגדל צערו למאוד ונפשו בחלה על בו ראותו שנותנת ברכתה והשפעתה לאחרים. נפל על פניו וצעק בקול מר. ואמר ירושלים ירושלים הן אמשול משליך לאשה המניקה את בנה יחידה החביב עליה למאוד מחלב שבדדי ולפעמים חלה הבן החביב הלו ולא היה יכול לינק מטוב החלב שבדדי אמו. והיתה אמו יראה פן תיבש חלבה חלילה בימים האלו של חליות בנה ולא יהיה לה כמות להניקו בעת שיתרפא מחליו ויבריא כי יבשה וגם צמקה דדיה בימים האלו. מה עשתה לקחה תנוק אחר לביתה על ימים האלו והיתה מניקתו בכדי שלא תיבש חלבה ויהיה לה כמות להניק בנה בעת שיבריא. ולא כן תעשה אם ח"ו ימות בנה לא תתן חלבה לילד אחר רק תניח שתיבש חלבה ותצמק דדיה. וכך אתה ירושלים עיר הקודש כשהיו בניך אלו ישראל עומדים על טוב בריאותם חיות הנפשות היית מניק להם מטוב השפעתך. ועתה כאשר נחלו בניך ואינם יכולים לקבל רוב טובה מאתך כנאום. אתה מוכרח לתת עתה ברכתך והשפעתך לאחרים כמבואר בזה"ק תרומה מובא בדברינו למעלה (בשורש החמישי ע"ב ד) כדי שתהיה ההשפעה שלמה בעת שיחזרו בניך אל בריאותן ויבואו בניך לדביר ביתך ויוכלו לקבל ההשפעה מאתך תשפיע להם מטובך ומברכותיך יבורך עמך בית ישראל כדמיון האשה הנ"ל.

האדמו"ר מתו"א: רבי מתיא בן חרש ליגט אויך דארטן.¹⁴

רבינו: אין וועלעכע תקופה האט רבי מתיא בן חרש בן חרש געלעבט? דאכט זיך די גמרא דערמאנט אים מיט רבי אליעזר ווען ביזמא דף נג: שאל רבי מתיא בן חרש לרשב"י ברומי, וכי מאחר שרבי אליעזר מלמדינו וכו'.

רבינו: דער פעטער ז"ל (מח רבינו בעל דברי יואל) האט מיך אמאל געפרעגט, ווען איך בין צוריק געקומען פון ארץ ישראל, צי כ"בין געווען ביים קבר פון שמאי הזקן – ער ליגט אין מירון אקעגן איבער אויפן בארג – כ"האב אים געזאגט 'ניין', האט דער פעטער ז"ל מיר געזאגט אז ס'איז זייער שווער צו גיין דארטן, און ער האט מיר געזאגט אז ער איז יא געווען, די קומענדיגע מאל וואס כ"בין געווען אין ארץ ישראל, בין איך שוין יא געגאנגען.

אמאל האט מען געדארפט קריכן כדי אנצוקומען צו שמאי הזקן, כ"הער אז היינט איז שוין דא א וועג פון די אנדערע זייט, אמאל איז מען געגאנגען אראפ דעם בארג פון מירון און נאכדעם איז מען געגאנגען צוריק ארויף א הויכן בארג. ווען דער פעטער ז"ל איז געווען שנת תרצ"ב אין ארץ ישראל איז ער געווען דעמאלטס דארטן, און אפשר אויך שפעטער ווען ער האט געוואוינט אין ארץ ישראל (שנת תש"ז), ער האט מיר נישט געזאגט ווען ער איז געווען דארט.

א' הנוכחים: שנת תרצ"ב איז ער זייער לאנג געווען דארטן, רבי משה קליערס (אב"ד מבריה) איז דאך אויך מיט געקומען מיט נאך בני עלי'.

האדמו"ר מתו"א: די זקני ירושלים זענען דעמאלטס מיט געפארן מיט אים, און אויך פון צפת איז מען מיט געקומען.

רבינו שאלו על זמן חזרתו לא"י

ונפרד ממנו ברב ברכות

רבינו: אין גליל ווייסט מען די קברים פון די תנאים ווייל דער אר"י הק' האט מגלה געווען.

האדמו"ר מתו"א: ס'איז א פלא רוב ציונים פון די תנאים זענען אין גליל, זיי זענען אוועק פון ירושלים ביים חורבן בית המקדש, אין הר הזיתים איז כמעט נישטא קיין תנאים.

רבינו: דער אר"י הק' האט דארט נישט אויפיל מגלה געווען, ער איז דאך נישט געווען דארט,¹³ ער איז געווען אין גליל האט ער דארט מגלה געווען.

האדמו"ר מתו"א: ער האט זיי מאמת געווען, ווייל מ'האט געוואוסט פון פריער וואו זיי ליגן.

רבינו: ער האט מגלה געווען, במילא ווייסט מען אין גליל וואו זיי ליגן. אין ירושלים, וויבאלד ער איז נישט דארט געווען, האט ער נישט אלעס מגלה געווען, מן הסתם איז דא תנאים אין ירושלים, די אלע וואס זענען געווען פאר'ן חורבן, שמעון בן שמח ווייסט מען וואו ער ליגט, ער ליגט אויך אין גליל, איך כאפ אן א משל שמעון בן שמח, וואס איז נאך געווען פון די זוגות און אזוי די אנדערע וואס די משנה רעכנט אויס אין אבות (ריש פרקא).

האדמו"ר מתו"א: שמאי מיט הלל, די אלע ליגן אין גליל.

רבינו: זיי זענען נאך אויך געווען פאר'ן חורבן, איז וועגן וואס ליגן זיי אין גליל, הלל איז געווען הונדערט יאר פאר'ן חורבן (שבת מז).

האדמו"ר מתו"א: רבי חנינא בן דוסא ליגט אויך אין גליל [בכפר ערבה ליד סכנין].

רבינו: רבי חנינא בן דוסא איז שוין א תלמיד פון רבי יוחנן בן זכאי [דהיינו לאחר החורבן שגלו מירושלים], איז נישט קיין קשיא, הלל און שמאי זענען מער קשיא.

א' הנוכחים: רבי שמעון בן שמח ליגט אויך אין גליל, אין א אראבישער דארף.

13

ידוע שהאר"י הק' נולד בירושלים ובקטנותו נתייתם מאביו, וגלה למצרים להיות אצל דודו שהי' דר שם, ובחזרתו לא"י בסוף ימיו רצה לעלות לירושלים, כי גילו לו שבוה תלוי הגאולה שלימה, וגלה אליו השטן, ואמר לו, שאם ילך לירושלים יצא את כל העולם ויתגרה רק בו, ולכן נמנע מלילך [ווען מ"ט מח רבנו ז"ל מזה סי' ק"ג, ועי' עוד בדברי יואל ל"ה עמ' ק"ע מש"כ בזה].

14

יש לציין שבסדר הדורות מוזכר שר' מתיא בן חרש נקבר בכפר עילבון בכרך של אבן, ובשמות תשכ"ג רח"ל נהרס קברו, ע"ש.

די בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם

בני ברק • אלעד • ירושלים • בית שמש • לאנדאן
אנטוורפן • מאנטשעסטער • וויען

שמחות אנשי שלומינו קהל עדתינו שיחיו

וויליאמסבורג • בארא פארק • קרית יואל • מאנסי
ליקוואוד • מאנטריאל • אוסטראליע

שהשמחה במעונם

ברכת מזל טוב

הגנו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי שלומינו תומכי וידידי כוללניו הק' די בכל אתר ואתר כאו"א בשמו הטוב יבורך

לאנדאן

הולדת הבנים

ר בעריש בן ר' שמעי' ווייזער נ"י
חתן ר' אברהם שווארץ נ"י
הרב יואל מרדכי ארי' ב"ר אברהם גאטעסמאן
חתן הרב בערל קעסטענבוים נ"י
ר סענדער בן ר' אשר יעקב ק"י עק שטיין נ"י
חתן ר' אהרן ווייזער נ"י, משמש
ר אליעזר בן ר' אברהם שלום ענגלאנדער נ"י
חתן ר' ישראל מאיר מנחם שרייבער נ"י
ר אברהם אלי' בן ר' משה ק"י פרידריך נ"י
חתן ר' חיים אלעזר פריעדמאן נ"י, לאנדאן
ר בן ציון בן ר' מרדכי יודא וואזנער נ"י
חתן ר' י"ט צבי גליק נ"י

הולדת הבנות

ר דוד יודא בן ר' אברהם חיים וולס פריעדמאן נ"י
חתן ר' נחום מרדכי וויינבערגער נ"י
ר חיים זלמן בן ר' יעקב גרשון בענדזיקט נ"י
חתן ר' שלמה טעשער נ"י
ר פייוו ש בן הרב מענדל ב"פ גאלד נ"י
חתן הרב אהרן האלבערשטאם שליט"א
ר שלמה בן הרב גדליה משה ב"ב ראטה נ"י
חתן הרב קלמן ישע אשכנזי שליט"א
ר שמעון בן הרב הערשל ב"ב ראטה נ"י
חתן ר' יקותיאל ריוועס נ"י, ירושלים

מאנטשעסטער

הולדת הבן

ר מרדכי בן ר' מענדל לאנדאן ראזענפעלד נ"י

הולדת הבנות

ר בנימין אליעזר בן ר' חיים לאנדאן לאנדאן נ"י
חתן ר' ארי ראטה נ"י

קרית יואל

הולדת הבנים

ר יעקב חיים דייטש נ"י
ר קלמן אליעזר (בר"מ) סאאל נ"י
ר ישראל מאיר קאהן נ"י
ר חיים שלמה קרויס נ"י

הולדת הבנות

ר בניצחן ישראל כ"ץ נ"י
ר יואל (בר"מ) לאנדאן נ"י

הכנסת בניהם לעוה"מ

ר חיים צבי כהנא נ"י
ר רחמים שמואל באסול נ"י

בני ברק

הולדת הבנים

ר מתת' בן הרב ישראל שלום גאלדבערגער נ"י
חתן ר' אברהם יודא כהן נ"י
נכד ר' יוסף גאלדבערגער נ"י, נבעת שאול
ר יואל בן ר' יעקב יודא י"ם שטערן נ"י
חתן ר' אברהם יעקב שווארץ נ"י
נכד ר' אשר לעמיל שווארץ נ"י
ונכד ר' מאיר משה פרידמאן נ"י

הולדת הבת

ר בנימין דהרי נ"י

נישואי הבנות

ר יצחק בן ר' שלמה זלמן סאנדער נ"י
ר ישראל נילדער נ"י
חתן ר' אשר לעמיל שווארץ נ"י

אירוס' צאצאיהם

הר"ר ברוך שלמה וויינבערגער, קרית יואל	החתן ארי' נ"י	ר יצחק אייזיק פריעדמאן נ"י, קרית יואל
ר מאיר ווערטהיימער נ"י, קרית יואל	החתן לוי יצחק נ"י	ר אברהם מרדכי גאלד שטיין נ"י, קרית יואל
ר ישראל יעקב סופר נ"י, קרית יואל	החתן אליעזר זוסמאן נ"י	ר זלמן לייב גאלדמאן נ"י, קרית יואל
ר נתנלי הירצקא קאהן נ"י, קרית יואל	החתן יואל נ"י	ר ישעי' בנימין ענגלענדער נ"י, קרית יואל
ר אלי' שטיינשטאם נ"י, קרית יואל	החתן קלמן אליעזר נ"י	ר משה עובדי' מאסרי נ"י, קרית יואל
ר יושע וויינבערגער, חבר הנהלת הת' לאנדאן	החתן אברהם יצחק נ"י	ר אליעזר טעשער, לאנדאן
ר אברהם יוסף גליק נ"י, לאנדאן	החתן חיים שמשון רפאל נ"י	ר שלמה הארואוויטץ, מאנטריאל
ר ישעי' גאטעסמאן נ"י, לאנדאן	החתן אברהם משה נ"י	ר איתמר טוביה קופימאן נ"י, קרית יואל
ר מנחם יוסף מאיער דל, בארא פארק	החתן יואל נ"י	הרב ישראל דוב ווארפאמן, מו"ץ מאנטשעסטער
הרב יחזקאל רובין, אב"ד טאמשוב, בארא פארק	החתן ישראל משה נ"י	הרב שלמה ראבינאוויטש, בן אדמ"ר מדינב, ב"פ

נישואי צאצאיהם

ר ישראל טעשער נ"י, לאנדאן	החתן יודא נ"י	הרב יצחק מאיר ברוין, לאנדאן
ר אשר אנשיל ווייס נ"י, וויליאמסבורג	החתן אלטער ישראל נ"י	ר אברהם סאלינסקי נ"י, לאנדאן
ר ישראל צבי באנעט נ"י, לאנדאן	החתן יחזקאל נ"י	ר אברהם ברייער נ"י, לאנדאן
ר יושע יודא גלאנץ נ"י, קרית יואל	החתן מנשה לייב נ"י	ר אלעזר יוסף דייטש נ"י, לאנדאן
ר אלימלך גאלדבערג נ"י, מאנטשעסטער	החתן יעקב דוב נ"י	הרב אלעזר אברהם גאלדבערג, מאנטשעסטער
ר אשר אנשיל ווייס נ"י, וויליאמסבורג	החתן אלטער ישראל נ"י	ר אברהם סאלינסקי נ"י, לאנדאן
ר ישראל צבי באנעט נ"י, לאנדאן	החתן יחזקאל נ"י	ר אברהם ברייער נ"י, לאנדאן
הרב יחיאל וואגשאהל שליט"א, קויליאמסבורג		הרב אהרן יעקב כהנא שליט"א, מאנסי

אדער קען מען שיקן דורך א פקס אדער מייל
a.ch.bnb@gmail.com - FAX: 011-9723-6194389

צו מעלדן א שמחה קען מען זיך פארבינדן צו:
011-972-52764837 און אין אר"י 845-662-5579